

RAPORT Z WIZYTACJI
(profil ogólnoakademicki)

**dokonanej w dniach 22-23 lutego 2019 na kierunku „bezpieczeństwo
narodowe” prowadzonym na Wydziale Prawa, Administracji
i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach**

Warszawa, 2019

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	5
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	6
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej	7
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	7
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	7
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	14
Dobre praktyki	15
Zalecenia	15
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	166
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2	166
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.6
Dobre praktyki	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.6
Zalecenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.6
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	27
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3	277
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	32
Dobre praktyki	33
Zalecenia	33
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	344
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4	344
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	38
Dobre praktyki	38
Zalecenia	38
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia ...	399
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5	399
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	42
Dobre praktyki	42
Zalecenia	42
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	444
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6	444

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	46
Dobre praktyki	47
Zalecenia	47
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	488
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7.....	488
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	51
Dobre praktyki	51
Zalecenia	51
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	52
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....	52
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	57
Dobre praktyki	57
Zalecenia	58
5. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny.....	599
Załączniki:	60
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia.....	60
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	62
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych.....	63
Załącznik nr 4. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	83
Załącznik nr 5. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

1. Przewodniczący: prof. dr hab. Mariusz Zieliński, członek PKA

Członkowie:

2. dr hab. Andrzej Urban, członek PKA
3. dr hab. Zbigniew Ciekanowski, ekspert PKA
4. mgr inż. Małgorzata Piechowicz, ekspert ds. postępowania oceniającego
5. mgr Norbert Napieraj, ekspert ds. pracodawców
6. Tomasz Tokarski, ekspert PKA ds. studenckich

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* prowadzonym na Wydziale Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2018/2019. Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Zespół Oceniający PKA zapoznał się z raportem samooceny przekazanym przez Władze Uczelni. Wizytacja rozpoczęła się od spotkania z Władzami Uczelni oraz Wydziału, dalszy przebieg wizytacji odbywał się zgodnie z ustalonym wcześniej harmonogramem. W trakcie wizytacji przeprowadzono spotkania z autorami Raportu Samooceny, z Wydziałową Radą Samorządu Studenckiego, przedstawicielami studenckiego ruchu naukowego, osobami odpowiedzialnymi za praktyki zawodowe, przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, osobami odpowiedzialnymi za funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, studentami ocenianego kierunku studiów, a także nauczycielami akademickimi. Ponadto przeprowadzono hospitację zajęć, dokonano oceny losowo wybranych prac etapowych i dyplomowych, a także przeglądu bazy dydaktycznej wykorzystywanej w procesie kształcenia. Przed zakończeniem wizytacji sformułowano wstępne uwagi i zalecenia, o których Przewodniczący Zespołu oraz współpracujący z nim eksperci poinformowali władze Uczelni i Wydziału na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

Nazwa kierunku studiów	Bezpieczeństwo narodowe
Poziom kształcenia	studia I i II stopnia
Profil kształcenia	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Stacjonarne i niestacjonarne
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek	Obszar nauk społecznych
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku	Nauki o bezpieczeństwie Nauki o polityce
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	studia I stopnia: 6 semestrów, 180 pkt ECTS studia II stopnia: 4 semestry, 120 pkt ECTS
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	studia I stopnia: zarządzanie kryzysowe i ochrona ludności, bezpieczeństwo wewnętrzne UE, system obronny RP studia II stopnia: polityka bezpieczeństwa RP, bezpieczeństwo międzynarodowe
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	studia I stopnia: licencjat studia II stopnia: magister
Liczba studentów kierunku	studia I stopnia: 169 studia II stopnia: 98
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	studia I stopnia: 1987 studia II stopnia: 1145

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	W pełni
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	W pełni
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	W pełni
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	W pełni
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	W pełni

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

.....

.....

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa
Uwaga: należy wymienić tylko te kryteria, w odniesieniu do których nastąpiła zmiana oceny	

¹ W przypadku gdy oceny dla poszczególnych poziomów kształcenia różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

1.1. Koncepcja kształcenia

1.2. Badania naukowe w dziedzinie / dziedzinach nauki / sztuki związanej / związanych z kierunkiem studiów

1.3. Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1.

Nowoczesna oferta dydaktyczna kierunku *bezpieczeństwo narodowe* wpisuje się w realizację celów, jakie zostały postawione w strategii rozwoju Wydziału Prawa, Administracji i Zarządzania (WPAiZ) Uniwersytetu Jana Kochanowskiego (UJK) w Kielcach. Priorytet 2. ww. Strategii rozwoju wydziału na lata 2012-2020 odnosi się do obszaru: edukacja - wysoka jakość i różnorodna oferta kształcenia. W założeniu istota tego priorytetu polega m.in. na dostosowywaniu oferty dydaktycznej do zapotrzebowania rynku pracy. Kierunek *bezpieczeństwo narodowe* jest tego dobrym przykładem. Dydaktyka jest ściśle łączona z prowadzonymi badaniami naukowymi, które w strategii Wydziału taktowane są jako cel operacyjny. Priorytetem Wydziału jest aktywna polityka kadrowa i wspieranie rozwoju naukowego pracowników oraz badań w dyscyplinach uznanych za priorytetowe. Jednym z obszarów priorytetowych jest bezpieczeństwo w wymiarze międzynarodowym, narodowym i lokalnym. Misją Uczelni, a tym samym kierunku *bezpieczeństwo narodowe*, jest między innymi zapewnienie wysokiej jakości kształcenia, utrzymanie wysokiego statusu edukacyjnego i prestiżu naukowego oraz kształcenie kadr w standardach międzynarodowych, przy jednoczesnym otwarciu na potrzeby społeczne związane z lokalnym rynkiem pracy oraz na współpracę międzynarodową. Ma to szczególne znaczenie w obliczu otwartej konkurencji będącej wynikiem globalizacji oraz poszerzania się obszaru współpracy europejskiej. Tworzenie równych szans zależy w dużym stopniu od umiejętności znalezienia wspólnych celów przez ludzi nauki, biznesu i administracji oraz ich harmonijnej realizacji. Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia i rozwoju studentów zgodnie z oczekiwaniami dynamicznie zmieniającego się rynku pracy w europejskiej przestrzeni gospodarczej są realizowane poprzez

doskonalenie jakości świadczonych usług edukacyjnych, stały rozwój i doskonalenie kadry, dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku i uwarunkowań gospodarczych oraz współpracę z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowo-dydaktycznymi, środowiskiem gospodarczym i samorządowym oraz przedstawicielami służb bezpieczeństwa. Kierując się zasadami wolności kształcenia, wolności badań naukowych oraz zasadą poszanowania praw własności intelektualnej, we współpracy z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego, na kierunku *bezpieczeństwo barodowe* kształci się studentów na wysokim poziomie, wyposażając ich w wiedzę, umiejętności i kompetencje odpowiadające potrzebom współczesnej gospodarki oraz umożliwiające absolwentom aktywność i karierę zawodową zarówno na rynku krajowym, jak i zagranicznym. Pracownicy i studenci kierunku *bezpieczeństwo narodowe* mają możliwość twórczego, wszechstronnego, harmonijnego rozwoju i edukacji dzięki wykorzystywanym najlepszym wzorcom, narzędziom i metodom, którymi dysponują wykształcone kadry.

W celu zapewnienia wysokiej jakości edukacji oraz kształcenia studentów zgodne z oczekiwaniami dynamicznie zmieniającego się rynku pracy, został powołany Zespół Konsultacyjny, reprezentujący podmioty gospodarcze, instytucje państwowe i społeczne oraz przedstawiciele służb mundurowych, specjalnie na potrzeby kierunku *bezpieczeństwo narodowe*. Członkowie Zespołu zapoznawani są z wszelkimi koncepcjami rozwoju ww. kierunku i przekazują swoje uwagi, spostrzeżenia i pomysły pozwalające na tworzenie i modyfikowanie programów kształcenia. Nie mniej ważnym, obok wysokiej jakości kształcenia, elementem misji i celem strategicznym działalności w ramach kierunku *bezpieczeństwo narodowe* jest szeroko rozumiana służba publiczna jako regionalnego centrum edukacji, badań naukowych i rozwoju. Rozumiejąc znaczenie tej służby dla obecnych i przyszłych pokoleń młodzieży, na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* podjęta została i wciąż się rozwija współpraca pomiędzy społecznością akademicką, a władzami wojewódzkimi, państwowymi i samorządowymi oraz władzami miasta i organizacjami społecznymi. A od czasu utworzenia kierunku *bezpieczeństwo narodowe* również z przedstawicielami Policji, Sił Zbrojnych, straży pożarnej itp. W sferze edukacji rozwinięta została współpraca ze szkolnictwem średnim dbając wspólnie o rozwój Regionu Świętokrzyskiego. Bardzo istotna jest również współpraca z innymi ośrodkami naukowymi, której przejawem są organizowane i współorganizowane konferencje czy udział we wspólnych projektach badawczych.

Prowadząc działalność edukacyjną na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* jednocześnie kontynuowane są i rozwijane tradycyjne wartości, tj.: poszanowanie i poszukiwanie prawdy, wolność wyrażania myśli, wolność badań naukowych i nauczania, zasady etyczne, patriotyzm i humanizm z jednoczesnym uwzględnieniem dziedzictwa kultury. Mając na uwadze

uniwersalne wartości ogólnoludzkie, obywatelskie i akademickie podejmowane są działania w celu kształtowania umysłów, postaw i charakterów młodzieży, przekazując jej swoją wiedzę, umiejętności oraz wzorce postępowania. Mając na uwadze rozwój i doskonalenie kształcenia na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* wyodrębniono sześć priorytetów takich jak:

- kształcenie tj. doskonalenie oferty jakości kształcenia oraz możliwości rozwoju studentów w kontekście potrzeb rynku pracy, wprowadzenie programów studiów opiniowanych przez interesariuszy zewnętrznych, będących potencjalnymi pracodawcami, organizacja konferencji naukowych, do których włączani są studenci, wzmocnienie praktycznych elementów nauczania (staże, praktyki, zajęcia terenowe), upowszechnianie praktyk i staży zagranicznych, oferty dla studentów cudzoziemców, angażowanie studentów w realizację projektów badawczych i prac zleconych, wspieranie rozwoju i działalności kół naukowych;
- kadra naukowo-dydaktyczna tj. ciągły i intensywny rozwój kadry naukowo-dydaktycznej, wymiana kadry pomiędzy uczelniami, pozyskiwanie wybitnych specjalistów w celu wzmocnienia kierunków kształcenia i badań naukowych, tworzenie silnych zespołów badawczych międzywydziałowych, międzyuczelnianych i międzynarodowych, podnoszenie umiejętności pracowników naukowo-dydaktycznych w zakresie ubiegania się o środki finansowe na badania, rozszerzenie oferty samodoskonalenia się dla pracowników naukowo-dydaktycznych;
- badania tj. rozwój działalności naukowej zgodnie z potrzebami praktyki gospodarczej, poszerzenie bazy naukowej i systemu komercjalizacji wyników, poszerzenie zaplecza laboratoryjnego, pozyskiwanie dodatkowych źródeł finansowych na wsparcie badań;
- uprawnienia tj. umacnianie istniejących i zdobywanie nowych uprawnień akademickich, zwiększanie ich ilości zarówno w zakresie nadawania stopni i tytułów naukowych, jak i wyższej pozycji w kategoryzacji Wydziału, uzyskanie akredytacji i dodatkowe pozyskanie środków na badania i sprzęt;
- współpraca międzynarodowa tj. rozszerzanie kontaktów i wymiany zagranicznej, wsparcie finansowe dla działalności publikacyjnej w wydawnictwach zagranicznych i udziału w konferencjach międzynarodowych, wymiana studentów połączona ze wspólnym realizowaniem programów naukowych, poszerzenie oferty wymiany studentów w ramach programu Erasmus, Erasmus+ i dofinansowanie pobytu studentów w uczelniach partnerskich (program stypendialny);
- infrastruktura tj. utrzymanie, modernizacja i rozbudowa infrastruktury sprzyjającej wzrostowi potencjału naukowo-dydaktycznego oraz realizacji działalności dydaktycznej

i wzrostowi poziomu warunków kulturalnych, sportowych i socjalnych, pozyskiwanie środków do rozbudowy laboratoriów badawczych.

1.2.

Badania naukowe pracowników WPAiZ osadzone są w obszarze i dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinach: nauki o bezpieczeństwie oraz nauki o polityce. Specyfika badań naukowych realizowanych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie dotyczy głównie zagadnień, które można sklasyfikować w trzech odrębnych grupach problemowych: bezpieczeństwo ekonomiczno-społeczne; strategie i koncepcje bezpieczeństwa oraz bezpieczeństwo międzynarodowe. Ponadto prowadzone są badania w obszarze zarządzania kryzysowego. Zgodnie z Uchwałą Rady Wydziału Prawa, Administracji i Zarządzenia z 20 października 2016 roku (Uchwała nr 132/2016) w sprawie określenia strategicznych obszarów badań naukowych realizowanych na Wydziale strategicznym obszarem badań realizowanym na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* jest „Bezpieczeństwo w wymiarze międzynarodowym, narodowym i lokalnym”. Badania realizowane są w głównej mierze z dotacji MNiSW w ramach badań statutowych. W latach 2016-2018 realizowano następujące tematy z zakresu bezpieczeństwa:

1. Bezpieczeństwo i kapitał społeczny w starzejącym się społeczeństwie – aktywność – partycypacja – zabezpieczenie;
2. Bezpieczeństwo Unii Europejskiej w dobie kryzysu;
3. Bezpieczeństwo w perspektywie Współpracy Wyszehradzkiej: Problemy z integracją;
4. Cywilizacja a strategia. Przekształcenia bezpieczeństwa obszaru euroatlantyckiego;
5. Działania programowe Grupy Europejskiej Partii Ludowej (Chrześcijańscy Demokraci) w latach 1979-2017;
6. Innowacyjna polityka senioralna w modelu aktywnej polityki społecznej – zadania, stimulatory, bariery, wyzwania, kierunki rozwoju;
7. Konsolidacja polskiego przemysłu obronnego w warunkach konkurencyjności europejskiego rynku uzbrojenia;
8. Między Wschodem a Zachodem. Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa państw eurazjatyckich w XXI wieku;
9. Ministerstwa Energii w państwach Unii Europejskiej - ze szczególnym uwzględnieniem Polski;

10. Państwo polskie w działaniach przygotowujących społeczeństwo na wypadek zagrożeń militarnych. Część I – Antecedencje;
11. Polityka imigracyjna Kanady: w poszukiwaniu rozwiązań dla Europy;
12. Pozamilitarne aspekty bezpieczeństwa europejskiego;
13. Strategiczność zmiany w optymalizowaniu bezpieczeństwa przyszłości;
14. Wpływ doświadczeń pogranicza na politykę zagraniczną Stanów Zjednoczonych;
15. Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim - aspekty teoretyczne i praktyczne.

Oprócz badań realizowanych w ramach prac statutowych, na WPAiZ prowadzone są badania finansowane z funduszy pozyskanych w drodze Konkursu Narodowej Agencji w ramach Erasmus+. Tytuł projektu to: "Włączanie imigrantów w proces edukacji akademickiej w państwach Grupy Wyszehradzkiej". Partnerami podczas realizacji byli: Słowacja - Uniwersytet Mateja Bela v Banskej Bystrici; Czechy - Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha; Turcja - Istanbul Aydin Universitesi; Węgry - University of Miskolc. Na Wydziale prowadzone są również badania we współpracy z krajowymi i zagranicznymi ośrodkami naukowo-dydaktycznymi, której przejawem są współorganizowane konferencje, czy udział we wspólnych projektach badawczych. Współpraca międzynarodowa pracowników i studentów Wydziału odbywa się głównie w ramach wymiany międzynarodowej Erasmus i Erasmus+. Program umożliwia semestralne wymiany międzynarodowe studentów, a także krótkoterminowe staże zagraniczne dla kadry. Dzięki tym wyjazdom pracownicy dydaktyczni i studenci Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach podnoszą swoje kwalifikacje i rozwijają swoją mobilność. Pracownicy i studenci Wydziału uczestniczą również w międzynarodowych konferencjach zagranicznych, praktykach i stażach zagranicznych w ramach których prowadzą badania naukowe. Przedsięwzięcia te dotyczą takich państw jak: Chorwacja, Hiszpania, Niemcy, Wielka Brytania, Słowacja, Czechy, Szwecja, Turcja, czy Norwegia. Kompetencje pracowników nabyte między innymi poprzez kontakty zagraniczne umożliwiły wprowadzenie oferty dydaktycznej w języku angielskim. Dotyczy to takich przedmiotów jak: Transnational Crime; Protection of civilians during armed conflicts; Comparative politics; Geography and demographics issues; History of International Relations; Study of State and Politics; Coaching; Diplomatic and Consular Law; Diplomatic Protocol; Contemporary History; Social Communication; Sociology of Politics; An Introduction to the Study of International Relations; Contemporary Crises and Conflicts; UE in the Global World; NATO in Contemporary Security Environment; czy Optional course. Studenci obligatoryjnie

uczestniczą w zajęciach w języku angielskim poszerzając kompetencje w zakresie umiejętności rozumienia i posługiwania się specjalistycznym słownictwem angielskim, odpowiadającym tematyce poruszanej na zajęciach.

Współpraca Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego, z instytucjami bezpieczeństwa i porządku publicznego jest realizowana w ramach projektu naukowego pt: „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne”. Celem projektu badawczego jest przedstawienie teoretycznych i praktycznych aspektów zarządzania kryzysowego na poziomie województwa jako głównego elementu ogólnopolskiego systemu zarządzania kryzysowego. W ramach realizacji projektu Zespół Badawczy ukaże funkcjonalną i instytucjonalną stronę zarządzania kryzysowego w województwie świętokrzyskim. Niniejszy projekt realizowany jest we współpracy z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach (współpraca została podjęta w 2018 r.). Kolejny projekt realizowany jest we współpracy z Wojewódzkim Sztabem Wojskowym (WSzW) w Kielcach. Współpraca z WSzW w Kielcach została nawiązana podczas organizacji w Urzędzie Wojewódzkim konferencji „Obrona Terytorialna w Polsce. Przeszłość i przyszłość” w dniu 15 czerwca 2018 r. Ponadto wspólnie z Komendą Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach, Komendą Wojewódzkiej Policji w Kielcach oraz Targami Kielce S.A. z okazji Międzynarodowego Salonu Przemysłu Obronnego realizowane są konferencje naukowe.

1.3.

Obowiązujące efekty kształcenia dla kierunku *bezpieczeństwo narodowe* na studiach I-go i II-go stopnia zostały określone Uchwałą Senatu UJK Nr 59/2017 i zmienione Uchwałami Senatu UJK nr 25/2018 i nr 46/2018. Realizacja programu kształcenia na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* umożliwia zdobycie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych określonych przez ww. kierunkowe efekty kształcenia. W kartach przedmiotów określone są przedmiotowe efekty kształcenia, które wpisują się w efekty kierunkowe. Kluczowe efekty kształcenia dla odpowiednich poziomów kształcenia ukazują ich związek z koncepcją kształcenia. Efekty kształcenia dla kierunku *bezpieczeństwo narodowe* na studiach pierwszego stopnia zostały zaprojektowane zgodnie z założeniami koncepcji kształcenia. Efekty te uwzględniają wiedzę, umiejętności oraz kompetencje społecznie umożliwiające podjęcie pracy w instytucjach zajmujących się zapewnieniem bezpieczeństwa. Efekty te były tworzone we współpracy z przedstawicielami wybranych służb oraz instytucji zajmujących się kwestiami z zakresu

szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Spośród wszystkich efektów kształcenia kluczowe znaczenia mają następujące efekty:

na studiach I stopnia:

- w zakresie wiedzy (BN1A_W01, BN1A_W02, BN1A_W04, BN1A_W06, BN1A_W07) wymienione efekty pozwalają zdobyć wiedzę na temat funkcjonowania regionalnych i lokalnych instytucji zajmujących się bezpieczeństwem. W kontekście wspomnianych instytucji student dysponuje wiedzą na temat podejmowania przez nich decyzji oraz zna mechanizmy zarządzania w sferze bezpieczeństwa. Ponadto szczególny nacisk został położony na zdobywanie wiedzy z zakresu zjawisk i procesów generujących zagrożenia oraz kompetencji i metod działań głównych organizacji międzynarodowych przeciwdziałających lub zwalczających te zagrożenia.
- w zakresie umiejętności (BN1A_U05, BN1A_U06, BN1A_U09, BN1A_U10) wymienione efekty kształcenia dają studentowi umiejętności pozwalające dokonać analizy sytuacji rzeczywistego stanu bezpieczeństwa oraz ocenić poziom zagrożenia ekonomicznego, politycznego, społecznego i militarnego. Student potrafi dostrzec potencjalne zagrożenia dla porządku publicznego, prawnego i politycznego oraz umie wskazać rozwiązania konkretnych problemów.
- w zakresie kompetencji społecznych (BN1A_K03, BN1A_K04, BN1A_K07) wymienione efekty kształcenia przygotowują studenta do pracy w organizacjach oraz instytucjach realizujących zadania z zakresu bezpieczeństwa narodowego. W pracy zawodowej student ma świadomość zachowywania się sposób profesjonalny i etyczny, jednocześnie potrafi działać i myśleć w sposób przedsiębiorczy. Ponadto potrafi skutecznie dokonywać krytycznej analizy otaczającej go rzeczywistości.

na studiach II stopnia:

- w zakresie wiedzy (BN2A_W01, BN2A_W03, BN2A_W05, BN2A_W06, BN2A_W09) wymienione efekty kształcenia pozwalają studentowi zdobyć pogłębioną wiedzę na temat teorii, strategii i koncepcji bezpieczeństwa, zarówno w ujęciu historycznym jak i współczesnym, żeby wiedzieć jak wyjaśniać podłoże współczesnych zagrożeń bardzo często należy odwoływać się do kontekstu historycznego. Ponadto student wie w jaki sposób i przy użyciu jakich metod należy dokonać oceny konkretnych zagrożeń.
- w zakresie umiejętności (BN2A_U01, BN2A_U03, BN2A_U04, BN2A_U05, BN2A_U08) wymienione efekty kształcenia dają studentowi umiejętność posługiwania się fachową terminologią z zakresu bezpieczeństwa. Ponadto student potrafi ocenić wpływ sytuacji międzynarodowej na poziom bezpieczeństwa w danym regionie. Umie

rozwiązywać problemy przy wykorzystaniu metod i technik adekwatnych dla dyscypliny nauki o bezpieczeństwie.

- w zakresie kompetencji społecznych (BN2A_K03, BN1A_K04, BN1A_K05) wymienione efekty kształcenia przygotowują studenta do pracy na stanowiskach kierowniczych w organizacjach oraz instytucjach realizujących zadania z zakresu bezpieczeństwa narodowego. W pracy zawodowej student ma świadomość zachowywania się sposób profesjonalny i etyczny, jednocześnie potrafi działać i myśleć w sposób przedsiębiorczy. Ponadto potrafi skutecznie dokonywać krytycznej analizy otaczającej go rzeczywistości.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Koncepcja kształcenia na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* jest zgodna z misją i strategią Uczelni, a kształcenie na tym kierunku jest zgodne z Procesem Bolońskim i uwzględnienia założenia Polskich Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Celem nadrzędnym konstrukcji programu studiów były zakładane kierunkowe efekty kształcenia studentów w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, które są realizowane poprzez moduły zajęć oraz powiązanie kształcenia z prowadzonymi na Wydziale badaniami naukowymi w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie oraz nauki o polityce jako dyscypliny uzupełniającej.

Mocną stroną kształcenia na ocenianym kierunku jest powiązanie procesu dydaktycznego z prowadzonymi na WPAiZ badaniami naukowymi. Efekty przeprowadzanych badań naukowych przedstawiane są studentom, a ciekawsze z nich wchodzi w program nauczania wybranych przedmiotów i analizowane są przez studentów w ramach ćwiczeń. Wiele elementów pochodzących bezpośrednio z programów badawczych jest wdrażanych w bieżący nurt dydaktyki poprzez zmiany treści wykładowych, projektowych, czy ćwiczeniowych. Część uruchamianych nowych przedmiotów jest bezpośrednią pochodną dorobku naukowego doktorów, habilitantów i profesorów, często powiązanych z publikowanymi wcześniej podręcznikami akademickimi i monografiami habilitacyjnymi i profesorskimi lub powiązanych tematycznie z publikacjami w najważniejszych czasopismach naukowych. Obecnie trwają prace nad nową specjalnością *Bezpieczeństwo lokalne*, Będzie to oferta dydaktyczna realizowana we współpracy z lokalnymi służbami bezpieczeństwa (m.in. Policją i Centrum Przygotowań Do Misji Zagranicznych Wojska Polskiego). Istotnym elementem kształcenia (i jednocześnie mocną stroną prowadzonego kierunku) i nabywania przez studentów umiejętności i kompetencji badawczych jest ich udział w pracach badawczych, najczęściej w postaci

samodzielnie realizowanych badań. Ich efektem najczęściej były prace dyplomowe licencjackie i magisterskie oraz opublikowane artykuły naukowe i ich prezentacja podczas konferencji.

Walorem prowadzonego kształcenia, jest także fakt, że kierunek *bezpieczeństwo narodowe* mieści się w obszarze nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie oraz nauki o polityce jako dyscyplinie uzupełniającej. Jego zadaniem jest dostarczenie studentom wiedzy na temat uwarunkowań, wymiarów oraz metod i sposobów zapewniania bezpieczeństwa państwa i jego obywateli. Ważnym zadaniem kształcenia jest także wypracowanie umiejętności i kompetencji umożliwiających przyszłemu absolwentowi kreatywne oraz innowacyjne uczestnictwo w procesach, przedsięwzięciach, działaniach, organizacji i instytucji publicznych funkcjonujących we współczesnym społeczeństwie i państwie, a skoncentrowanych na różnych wymiarach bezpieczeństwa. Kierunek ten korzysta przede wszystkim z dorobku dyscyplin nauk o bezpieczeństwie. Jest to jedna tych empirycznych nauk społecznych, które umożliwiają badanie, analizowanie, opisywanie, wyjaśnianie, ocenianie i prognozowanie wszelkich aspektów bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym, regionalnym i globalnym. Z uwagi na wielką złożoność życia społeczno-politycznego, w kształceniu przyszłych specjalistów w zakresie bezpieczeństwa państwa, konieczne jest odwoływanie się także do dorobku innych dyscyplin w obszarze nauk społecznych, zwłaszcza takich jak nauki o obronności, nauki o polityce, ekonomia, nauki o zarządzaniu, socjologia, psychologia społeczna, nauki administracji oraz prawo. Efektywna działalność dydaktyczna nie jest w tym wypadku możliwa bez wykorzystania dorobku również szerokiego zakresu nauk humanistycznych, a zwłaszcza historii i filozofii i nauk pokrewnych. Opis, analiza, wyjaśnianie i prognozowanie bezpieczeństwa wymaga bowiem ukazania jego historycznych uwarunkowań oraz uwzględnienia wskazań filozofii, a zwłaszcza etyki, dla prawidłowego wyciągania wniosków z dziejów myśli ekonomicznej, politycznej i prawnej, decydujących o dzisiejszym bezpieczeństwie.

Dobre praktyki

Nie wykazano.

Zalecenia

Brak.

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

- 2.1. Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia
- 2.2. Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia
- 2.3. Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1.

Obowiązujące plany i programy studiów na kierunku *bezpieczeństwo narodowe*, zarówno na studiach stacjonarnych jak i niestacjonarnych, opracowane zostały zgodnie z wytycznymi zawartymi w Uchwale Senatu UJK nr 102/2016. Programy studiów na studiach pierwszego i drugiego stopnia uwzględniają moduły zajęć gwarantujące realizację zakładanych, odpowiednich, kierunkowych efektów kształcenia. Długość trwania studiów oraz liczba punktów ECTS jest zgodna z Ustawą *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Każdemu semestrowi, niezależnie od formy studiów, odpowiada 30 punktów ECTS, przy czym jeden punkt ECTS odpowiada efektom kształcenia, których uzyskanie wymaga od studenta średnio 25-30 godzin pracy. Dla każdego modułu zajęć określona jest liczba punktów ECTS. W kartach modułów znajduje się bilans punktów ECTS z podziałem na liczbę punktów, którą student uzyskuje na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela akademickiego oraz liczbę punktów, którą student uzyskuje w ramach samodzielnej pracy. Należy tu podkreślić, że wszystkie moduły zajęć na kierunku *bezpieczeństwo narodowe*, za wyjątkiem praktyki zawodowej, wymagają bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich.

Na ocenianym kierunku *bezpieczeństwo narodowe* program kształcenia umożliwia studentom wybór przedmiotów w wymiarze nie mniejszym niż 30% ECTS. Na studiach I-go i II-go stopnia student ma możliwość wyboru: języka obcego, przedmiotów z grupy HES, przedmiotów z zakresu wsparcia studentów w procesie uczenia się, seminarium dyplomowego, praktyki oraz przedmiotów w ramach modułu specjalnościowego. Wybór przedmiotów specjalnościowych związany jest ze ścieżką dyplomowania (wybór odbywa się pod koniec pierwszego semestru na studiach I stopnia i II stopnia). Kluczowe treści kształcenia wynikają bezpośrednio z celów i są zależne od poziomu studiów.

W programie kształcenia zarówno dla pierwszego jak i drugiego stopnia na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* mają pewne cechy wspólne. Moduł ogólnouczelniany oraz kierunkowy/podstawowy jest taki sam dla wszystkich studentów danego poziomu kształcenia – w tych dwóch modułach, a szczególnie w module kierunkowym/podstawowym dobrane zostały kluczowe treści dla kierunku *bezpieczeństwo narodowe*. Stanowią one pewnego rodzaju kanon – wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, które musi zdobyć student kierunku *bezpieczeństwo narodowe* bez względu na wybraną specjalność. Przedmioty oraz treści nauczania, które zostały zawarte w tym module nie są przypadkowe. Wynikają one ze standardów kształcenia oraz konsultacji z interesariuszami zewnętrznymi. Założeniem wyjściowym był dobór takich treści w programie studiów, które będą zapewniały absolwentowi studiów I stopnia ogólną wiedzę interdyscyplinarną z zakresu nauk społecznych oraz umiejętności wykorzystania jej w pracy zawodowej i w życiu z zachowaniem zasad etycznych. Absolwent powinien rozumieć oraz umieć analizować i stosować zasady prawne oraz procedury bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego w skali globalnej, regionalnej, narodowej i lokalnej. Powinien znać istotę bezpieczeństwa oraz jego uwarunkowania. Powinien znać zasady funkcjonowania podmiotów bezpieczeństwa. Powinien umieć rozwiązywać problemy zawodowe, gromadzić, przetwarzać oraz udostępniać informacje z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, a także uczestniczyć w pracy zespołowej. Powinien znać język obcy na poziomie biegłości B2 Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy oraz umieć posługiwać się językiem specjalistycznym niezbędnym do wykonywania zawodu. Absolwent powinien być przygotowany do pracy w strukturach administracji publicznej, organizacjach zajmujących się bezpieczeństwem obywateli i podmiotów gospodarczych oraz zespołach reagowania kryzysowego. Powinien być ponadto przygotowany do podjęcia studiów drugiego stopnia. Z tego założenia wynikają przyjęte w planie studiów przedmioty w każdym z przyjętych modułów:

- w module ogólnoakademickim znajdują się takie m.in. przedmioty jak: język obcy, przedsiębiorczość, filozofia bezpieczeństwa, logika czy technologia informacyjna.;
- w module podstawowym/kierunkowym szczególnie warto wymienić następujące przedmioty, spełniające powyższe założenia: prawo międzynarodowe i ochrona praw człowieka, wstęp do teorii bezpieczeństwa, geografia polityczna z elementami demografii, nauka o państwie, prawie i polityce, historia stosunków wojskowych, system polityczny RP, polityka społeczna i gospodarcza, integracja europejska, bezpieczeństwo państwa, międzynarodowe stosunki gospodarcze, międzynarodowe stosunki polityczne, podstawy strategii bezpieczeństwa, współczesne kryzysy i konflikty, międzynarodowe instytucje

bezpieczeństwa, stosunki dyplomatyczne i konsularne, metodologia badań nad bezpieczeństwem;

- z kolei w modułach specjalnościowych znajdują się przedmioty adekwatne do danej specjalizacji.

W przypadku studiów II stopnia na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* punktem wyjścia w doborze treści kształcenia były następujące założenia w kontekście oczekiwanej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych absolwenta. Powinien On posiadać rozszerzoną – w stosunku do studiów pierwszego stopnia – wiedzę i umiejętności twórczego rozwiązywania problemów bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego. Zdobytą wiedzę i umiejętności powinien umieć wykorzystać w pracy zawodowej z zachowaniem zasad prawnych i etycznych. Powinien umieć kompetentnie i zgodnie z zasadami etyki kierować pracą zespołów ludzkich i organizować operacje reagowania kryzysowego. Powinien być przygotowany do pracy w strukturach administracji publicznej na stanowiskach kierowniczych, w organizacjach działających na rzecz bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego, jak i w instytutach naukowo-badawczych, oświatowych i akademickich zajmujących się problematyką bezpieczeństwa. Absolwent powinien mieć ukształtowane nawyki ustawicznego kształcenia i rozwoju zawodowego oraz być przygotowany do podejmowania wyzwań badawczych i podjęcia studiów trzeciego stopnia (doktoranckich)

Z tego założenia wynikają przyjęte w planie studiów przedmioty w każdym z przyjętych modułów:

- w module ogólnoakademickim znajdują się takie m.in. przedmioty jak: język obcy, filozofia i etyka bezpieczeństwa, historyczne aspekty bezpieczeństwa, socjologiczne i psychologiczne aspekty bezpieczeństwa;

- w module podstawowym/kierunkowym szczególnie warto wymienić następujące przedmioty, spełniające powyższe założenia: NATO we współczesnym środowisku bezpieczeństwa, integracja europejska a bezpieczeństwo, metodologia badań nad bezpieczeństwem, siły zbrojne we współczesnym świecie, prawne aspekty bezpieczeństwa, teoria bezpieczeństwa, prognozowanie bezpieczeństwa, studia strategiczne, stosunki międzynarodowe, wymiar technologiczny współczesnego bezpieczeństwa, komunikacja z mediami w sytuacjach kryzysowych, służby porządku publicznego, techniki i metody pracy wywiadowczej, bezpieczeństwo w cyberprzestrzeni, zarządzanie w sytuacjach kryzysowych;

- w modułach specjalnościowych znajdują się przedmioty adekwatne do danej specjalizacji.

W procesie kształcenia, w celu uzyskania zakładanych kierunkowych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, a przede wszystkim w celu doskonalenia umiejętności pracy indywidualnej i zespołowej, wykorzystywane są różnorodne metody kształcenia obejmujące metody słowne, oglądowe oraz praktyczne. Do tych metod zaliczamy: prezentacje z wykorzystaniem sprzętu audiowizualnego, projekty indywidualne i zespołowe, seminaria, referaty, prezentacje indywidualne, kolokwia oraz samodzielne i zespołowe wykonywanie badań. Metody pracy i współpracy nauczycieli akademickich ze studentami zależą od modułu zajęć oraz od formy zajęć dydaktycznych, do których zaliczono: wykład, seminarium, ćwiczenia i lektorat. Na wykładach i seminariach przekazywane są treści poprzez metody słowne oraz poglądowe, które mają za zadanie poszerzenie głównie zakresu wiedzy studenta. Wykorzystywane są prezentacje i filmy instruktażowe, na których przedstawiane są przykłady badań prowadzonych na Uczelni, rozwiązania, metody, procedury stosowane zarówno w kraju jak i zagranicą, przy czym stosowana jest terminologia zarówno krajowa jak i zagraniczna. Metody stosowane na ćwiczeniach są poszerzone o metody praktyczne. Mają one za zadanie nie tylko poszerzenie wiedzy, ale również pogłębienie umiejętności oraz kompetencji społecznych poprzez aktywne zachowania i praktyczne działania studentów, rozwiązywanie problemów poprzez analizę przypadków wymuszającą samokształcenie, rozwijanie umiejętności pracy w grupach oraz umiejętności korzystania z krajowych oraz zagranicznych źródeł informacji. Na tych formach zajęć student poznaje między innymi zasady analizy, konstruowania wniosków oraz umiejętności doboru właściwych metod do rozwiązania danego problemu. Podczas ćwiczeń studenci wykonują również projekty, które wymagają od studenta samodzielnego kształcenia, analizy przypadków oraz współpracy w zespole i autonomicznego podejmowania decyzji. Umiejętności te, wspomagane nabytą wiedzą, kształtują zdolności związane z planowaniem i podejmowanie decyzji. Kształtują one również odpowiedzialność za rzetelność uzyskanych wyników swoich prac, za pracę podległego zespołu, jak również świadomość konieczności podnoszenia kompetencji zawodowych i osobistych.

Dzięki lektoratom, a także dzięki modułom zajęć prowadzonym w języku angielskim, wprowadzanymi międzynarodowymi oznaczeniami i terminologią oraz wykorzystywaniem, w toku samodzielnej pracy, zagranicznych źródeł informacji, student nabywa umiejętność porozumiewania się w językach obcych, łącznie ze znajomością elementów języka specjalistycznego z zakresu bezpieczeństwa.

Studenci szczególnie wyróżniający się w nauce mogą wystąpić do Dziekana o zgodę na indywidualny plan i program studiów tj. program studiów zapewniający indywidualny dobór przedmiotów i harmonogramu ich realizacji dostosowany do predyspozycji i zainteresowań studenta, przy zachowaniu efektów kształcenia zakładanych dla danego kierunku, poziomu i profilu kształcenia. Studenci mogą także wystąpić do Dziekana o zgodę na indywidualną organizację semestru tj. ustalenie indywidualnych terminów realizacji obowiązków wynikających z programu studiów bez konieczności uczestniczenia we wszystkich zajęciach. Aby skorzystać z dostępnych rozwiązań student powinien złożyć do dziekana pisemny wniosek, nie później niż dwa tygodnie po rozpoczęciu nowego semestru. Wymagania merytoryczne nie podlegają zmianom. Jeśli stan zdrowia studenta nie pozwala na przystąpienie do zaliczeń i egzaminów w wyznaczonym miejscu i czasie, po potwierdzeniu tego faktu przez lekarza prowadzącego studenta niepełnosprawnego, mogą zostać uzgodnione zmiany w tym zakresie.

W ramach doskonalania programów kształcenia przygotowane są oferty kształcenia adresowane do wybitnie uzdolnionych studentów. Na Wydziale prężnie działają koła naukowe, które skupiają studentów zainteresowanych problematyką bezpieczeństwa. Celem takiej działalności jest rozwijanie indywidualnych zainteresowań, przygotowanie do samodzielnego rozwiązywania problemów z zakresu bezpieczeństwa oraz realizacja prac dyplomowych na jakościowo wyższym poziomie. Członkowie kół naukowych uczestniczą w seminariach i konferencjach krajowych i międzynarodowych, praktykach zagranicznych oraz wycieczkach naukowo-dydaktycznych.

2.2.

W czasie studiów student zobowiązany jest do zaliczenia modułów zajęć obowiązkowych dla kierunku, ścieżki dyplomowania czy specjalności oraz modułów obieralnych. Zajęciom tym przypisane są modułowe efekty kształcenia, które wpisują się w efekty kierunkowe. Metody sprawdzania osiągnięcia założonych efektów kształcenia określone są dla każdego modułu i zależą m.in. od formy prowadzenia zajęć, tj. wykład, ćwiczenia, seminarium, i lektorat. Do tych metod zaliczamy: kolokwia, projekty, testy, sprawozdania, samodzielnie wykonane prace lub zadania, referaty, prezentacje, dyskusje, odpowiedzi ustne, egzaminy pisemne i egzaminy ustne. Stopień osiągnięcia efektów kształcenia określa uzyskana przez studenta ocena końcowa z zajęć. Uzyskanie oceny pozytywnej (bardzo dobry, dobry plus, dobry, dostateczny plus, dostateczny) oznacza osiągnięcie założonych efektów kształcenia i zaliczenie zajęć, czyli

uzyskanie przyporządkowanych tym zajęciom punktów ECTS. Ocena niedostateczna oznacza nie osiągnięcie przez studenta modułowych efektów kształcenia, co jest równoznaczne z niezaliczeniem zajęć i koniecznością ich powtórzenia. Sposób zaliczenia modułu ustalany jest na początku semestru przez prowadzących zajęcia, którzy w tym czasie mają także obowiązek podać do wiadomości studentów treści kształcenia, modułowe efekty kształcenia oraz literaturę przedmiotu. Przyjmowane przez prowadzących formy sprawdzania efektów kształcenia powinny odnosić się ściśle do tematyki poruszanej na zajęciach i powinny być zgodne z założonymi w kartach przedmiotu formami sprawdzenia osiągniętych efektów kształcenia. Czas potrzebny na przygotowanie projektów, sprawozdań, referatów czy prezentacji oraz czas pisanie testów, kolokwii i egzaminów powinien być adekwatny do sprawdzanego zakresu wiedzy. Zaliczenia poszczególnych modułów dokonuje się przed zakończeniem zajęć, w semestrze, w formie określonej przez prowadzącego. Egzaminy z kolei odbywają się w czasie sesji egzaminacyjnej.

W trakcie studiów I-go stopnia student musi osiągnąć efekty kształcenia związane z realizacją praktyki zawodowej. Podstawą zaliczenia praktyki, czyli osiągnięciem przypisanych jej efektów kształcenia, jest wywiązanie się studenta z zadań określonych w programie praktyki oraz akceptacja sprawozdania z praktyki przez instytutowego kierownika praktyk. W przypadku niezaliczenia praktyki wymagane jest jej powtórzenie, przy jednoczesnym niezaliczeniu odpowiedniego semestru.

Na zakończenie procesu kształcenia na studiach I-go i II-go stopnia większość kierunkowych efektów kształcenia jest osiągana przez wykonanie pracy dyplomowej i zdanie egzaminu dyplomowego. Zakres prac dyplomowych zarówno na studiach stacjonarnych jak i niestacjonarnych zależy od poziomu studiów i związanych z tym ścieżek dyplomowania bądź specjalności. Na Uczelni założono, że generalnie praca dyplomowa powinna stawiać przed studentem zadanie samodzielnego rozwiązania problemu teoretycznego lub badawczego przy wykorzystaniu wiedzy nabytej w czasie studiów. Powinna wykazać opanowanie twórczych i koncepcyjnych umiejętności w zakresie wybranej ścieżki specjalnościowej. Praca dyplomowa powinna zawierać opis stanu wiedzy z danego tematu, sporządzony na podstawie analizy dostępnej literatury, w tym literatury obcojęzycznej, samodzielnie wykonane badania przy użyciu właściwych metod oraz technik badawczych adekwatnych dla dyscypliny nauki o bezpieczeństwie oraz wnioski. ZO ustalił (patrz załącznik nr 3, część II – kwerenda 9 prac dyplomowych licencjackich, w chwili oceny programowej Uczelnia nie wypromowała jeszcze na ocenianym kierunku magistrów), że w 7 przypadkach na 9 oceny wystawione przez Opiekuna i Recenzenta były zbieżne, w 1 nieco (połowa oceny) rozbieżne, a w jednej (cała

ocena) rozbieżne. W przypadkach rozbieżności oceny zbyt wysokie wystawili (w ocenie ZO PKA) recenzenci. Cztery z wybranych przez ZO PKA do sprawdzenia dziewięciu prac oceniono na ocenę bardzo dobry. Jedna na ocenę dobry plus, trzy na ocenę dobry, a jedną na ocenę dostateczny. W ocenie ZO PKA ww. prace w większości mają charakter empiryczny i zostały przygotowane na wysokim poziomie pisarstwa naukowego i merytorycznym. Walory te uzyskano m.in. wskutek wprowadzenia do standardu pracy tzw. rozdziału metodologicznego. Samo prowadzenie egzaminu dyplomowego ZO ocenia pozytywnie. Zadawane pytania dotyczyły prac i przede wszystkim treści związanych z ocenianym kierunkiem.

Szczegółowo system oceny osiągnięcia efektów kształcenia regulują odpowiednie procedury weryfikacji przyjęte dla całej Uczelni tj. *Procedura oceny skuteczności osiągania zakładanych efektów kształcenia nr WSZJK-U/2*. Osiągnięte efekty kształcenia dokumentowane są ocenami częściowymi, które wpisywane są do dziennika nauczyciela akademickiego oraz oceną końcową, która wpisywana jest do protokołu przedmiotu. Dodatkowo, dokumentami są wykonane przez studentów projekty, sprawozdania, referaty, prace i prezentacje oraz napisane kolokwia i egzaminy. W przypadku egzaminu ustnego dokumentem, oprócz oceny, jest lista pytań. Dokumentacja osiągniętych efektów kształcenia, w postaci różnego rodzaju prac oraz ocen częściowych, znajduje się u nauczyciela akademickiego, natomiast oceny końcowe zamieszczone są w protokołach oraz w systemie informatycznym Wirtualna Uczelnia, do którego studenci mają zapewniony dostęp. Dokumentacją efektów kształcenia osiągniętych przez realizację praktyki zawodowej jest sprawozdanie z praktyki (procedura *Odbywania i dokumentowania praktyk studenckich nr WSZJK-U/10*), a efektów kształcenia osiągniętych przez wykonanie pracy dyplomowej – praca dyplomowa złożona w dziekanacie w formie drukowanej i elektronicznej (w systemie Archiwum Prac Dyplomowych), recenzje pracy, stosowne protokoły oraz, uzyskany przez studenta, dyplom ukończenia studiów.

Weryfikacja założonych modułowych efektów kształcenia odbywa się również poprzez sporządzenie oceny na podstawie analizy ankiet studenckich (analiza jakościowa) – ankiety elektroniczne w systemie Wirtualna Uczelnia oraz ankiet drukowanych weryfikujących osiągnięcie przedmiotowych efektów kształcenia wypełnianych przez nauczycieli i studentów. Ankiety sporządzane są semestralnie na wszystkich formach i poziomach kształcenia. Na podstawie ankiet sporządzanych przez nauczycieli akademickich, w oparciu o ich samoocenę, kontrolowany jest między innymi sposób prowadzenia zajęć odnośnie: terminowości prowadzonych zajęć, tematyki przedstawianej na zajęciach, czy też weryfikacji stanu grupy poprzez sprawdzanie list obecności. Ponadto wykładowca ocenia także przystosowanie sal dydaktycznych do prowadzenia poszczególnych zajęć, możliwości przedstawienia zakładanego

zakresu materiału w przydzielonych do zajęć formach, a także ocenia, czy ilość godzin jest wystarczająca do osiągnięcia założonych efektów kształcenia. Wszelkie spostrzeżenia zawarte w w/w ankietach wykorzystywane są następnie m.in. do modyfikacji infrastruktury dydaktycznej i ilości godzin przydzielonych do poszczególnych przedmiotów tak, aby przewidziany materiał był efektywnie przekazywany studentom. Na doskonalenie procesu kształcenia mają wpływ również studenci, poprzez wypełnianie wspomnianych powyżej ankiet anonimowych. W tym celu wykorzystywany jest elektroniczny system Wirtualna Uczelnia, w którym studenci oceniają poszczególne zajęcia i prowadzącego te zajęcia. Odpowiadają Oni na przygotowany zestaw 8 pytań. Pytania zawarte w ankiecie dotyczą między innymi tego, czy prowadzący zajęcia przedstawił cel, program przedmiotu oraz efekty kształcenia, czy wymagania odnośnie zaliczenia przedmiotu zostały jednoznacznie i jasno sprecyzowane, czy zajęcia odbywały się zgodnie z planem, punktualnie i w pełnym wymiarze czasowym oraz czy prowadzone są w sposób interesujący i zrozumiały. Ocenie podlega także to czy: wiedza i umiejętności studenta są obiektywnie oceniane, czy prowadzący zajęcia jest życzliwy i kulturalny oraz dostępny dla studentów na konsultacjach lub poprzez e-mail. Ankiety są poddawane analizie statystycznej, a wyniki, w postaci średniej oceny poszczególnych zajęć i średniej oceny semestralnej nauczyciela, przedstawiane są podczas Rady Wydziału oraz znajdują się na stronie Wydziału w zakładce Jakość Kształcenia.

2.3.

Nabór kandydatów na studia reguluje Uchwała Senatu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach nr 54/2017 z dnia 25 maja 2017 r. w *sprawie warunków i trybu rekrutacji na studia wyższe w roku akademickim 2018/2019*. Określono w niej zasady przyjęć w roku akademickim 2018/2019. Na rok akademicki 2019/2020 została przyjęta uchwała nr 38/2018 Senatu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z dnia 24 maja 2018 r. w *sprawie warunków i trybu rekrutacji na studia wyższe w roku akademickim 2019/2020*. Nabór kandydatów na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* prowadzany jest w ramach limitów ustalanych przez Senat Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Na rok akademicki 2018/2019, zgodnie z Uchwałą Senatu UJK w Kielcach limit przyjęć studentów na kierunku *bezpieczeństwo narodowe*, pierwszy stopień wyniósł 90 osób na studiach stacjonarnych oraz 60 osób na studiach niestacjonarnych. Z kolei, limit przyjęć studentów na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* (studia drugiego stopnia) wyniósł 75 osób na studiach stacjonarnych oraz 80 osób na studiach niestacjonarnych. Na rok akademicki 2019/2020 Wydział zaproponował dla ww.

kierunku takie same limity. Postępowanie rekrutacyjne przeprowadza powoływana przez Dziekana Wydziałowa Komisja Rekrutacyjna, w której skład wchodzi przedstawiciele nauczycieli akademickich oraz pracownik administracyjny. Rekrutacja na studia I-go stopnia skierowana jest do osób posiadających kwalifikacje związane z uzyskaniem świadectwa dojrzałości – kwalifikacje na poziomie 5. PRK. Postępowanie kwalifikacyjne ustalone jest dla kandydatów zdających „Nową Maturę” lub „Starą Maturę”. O zakwalifikowaniu na studia stacjonarne i niestacjonarne decyduje łączna liczba punktów wyznaczona na podstawie rodzaju świadectwa dojrzałości uzyskanego przez kandydata. Na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* liczba punktów ustalana jest na podstawie ocen z matematyki, języka polskiego, języka obcego nowożytnego oraz jednego przedmiotu, wskazanego przez kandydata (zdanego na maturze w formie pisemnej tj. geografii, historii oraz wiedzy o społeczeństwie). Zasady ustalania liczby punktów na podstawie świadectwa dojrzałości określone są w Uchwale Senatu UJK. Kandydat ubiegający się o przyjęcie na studia II-go stopnia musi posiadać kwalifikacje związane z uzyskaniem tytułu licencjata – kwalifikacje na poziomie 6 PRK. W przypadku absolwentów kierunków z obszaru nauk społecznych rekrutacja na studia stacjonarne i niestacjonarne przeprowadzana jest na podstawie konkursu dyplomów, a kryterium dodatkowym jest średnia ocen ze studiów pierwszego stopnia. W przypadku absolwentów po kierunkach spoza obszaru nauk społecznych przeprowadzana jest rozmowa kwalifikacyjna uwzględniająca kierunkowe efekty kształcenia studiów pierwszego stopnia z obszaru nauk społecznych. Na studia I-go stopnia z pominięciem postępowania kwalifikacyjnego mogą ubiegać się laureaci i finaliści olimpiad stopnia centralnego. W przypadku kandydatów niebędących obywatelami Polski postępowanie kwalifikacyjne reguluje uchwała Senatu UJK w Kielcach. Na kierunek *bezpieczeństwo narodowe* studia pierwszego stopnia nie przyjmuje się studentów za pośrednictwem uznawania efektów uczenia się.

W czasie studiów student zalicza moduły zajęć określone programem studiów. Student uzyskuje prawo do uczestniczenia w zajęciach, jeśli został wpisany na semestr. Warunkiem wpisania na semestr jest (zgodnie z *Regulaminem Studiów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach* - Załącznik do Uchwały nr18/2015Senatu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z 26 lutego 2015 r.):

- uzyskanie przez studenta wymaganej dla danego etapu liczby punktów ECTS lub uzyskanie zgody Dziekana na warunkowy wpis na semestr,
- uzyskanie zgody na powtarzanie przedmiotów,
- wniesienie stosownych opłat za studia niestacjonarne oraz za zajęcia powtarzane z powodu niezadowolających wyników w nauce.

Student może ubiegać się o przepisanie oceny z przedmiotu zaliczonego wcześniej na innej uczelni, wydziale, kierunku, formie i stopniu studiów, przy czym w przypadku tego samego kierunku studiów ocena z przedmiotu zaliczonego na pierwszym stopniu studiów nie może być przepisana na drugi stopień studiów. Ocena może zostać przepisana jeżeli:

- program i efekty kształcenia przedmiotu zaliczonego były zbieżne z programem i efektami kształcenia przedmiotu realizowanego,
- rodzaj zajęć, liczba godzin i tryb zaliczenia były wystarczające.

Uznawanie efektów kształcenia odbywa się przy przenoszeniu się studenta z innej Uczelni, przy zmianie formy studiów oraz przy wznowieniu studiów. Decyzję o uznaniu dotychczas zaliczonych przedmiotów, czyli o uznaniu efektów kształcenia przypisanych tym przedmiotom oraz decyzję o ustaleniu różnic programowych i trybu ich uzupełniania podejmuje Dziekan. Na zakończenie procesu kształcenia na studiach I-go stopnia studenci zobowiązani są do wykonania pracy licencjackiej, a na studiach II-go stopnia – pracy magisterskiej. Prace dyplomowe na kierunku *Bezpieczeństwo Narodowe* realizowane są według ścieżki specjalności i kierowane są przez opiekuna naukowego, którego student sam wybiera spośród zaproponowanych nauczycieli (z reguły 5-6 do wyboru). W przypadku pracy licencjackiej opiekunem może być osoba posiadająca co najmniej stopień doktora. Natomiast w przypadku prac magisterskich promotorem może być nauczyciel akademicki posiadający co najmniej stopień doktora habilitowanego, w rzadkich, uzasadnionych przypadkach promotorem może być nauczyciel ze stopniem doktora, ale w takiej sytuacji zgodę musi wyrazić Rada Wydziału. Temat pracy dyplomowej ustala opiekun pracy, a następnie zatwierdza Rada Instytutu. Student ma swobodę wyboru tematu pracy dyplomowej uzgadniając zakres i szczegóły pracy z promotorem. Temat pracy powinien być ustalony na rok przed przewidywanym terminem ukończenia studiów. Praca dyplomowa podlega ocenie opiekuna i recenzenta. Opiekun pracy ma obowiązek sprawdzić pracę dyplomową w systemie antyplagiatowym. Student zobowiązany jest złożyć pracę dyplomową w dziekanacie w formie drukowanej i elektronicznej oraz zarejestrować ją w Archiwum Prac Dyplomowych nie później niż do końca okresu zajęć dydaktycznych semestru dyplomowego. Po złożeniu pracy dyplomowej oraz zaliczeniu wszystkich semestrów i przedmiotów zgodnie z planem studiów, student przystępuje do egzaminu dyplomowego. Egzamin dyplomowy student składa przed Komisją Egzaminacyjną w terminie wyznaczonym przez Dziekana. Komisję Egzaminacyjną powołuje Dziekan i wyznacza jej przewodniczącego. Zakres egzaminu dyplomowego określa program

kształcenia na danym kierunku. Szczegółowe warunki dotyczące tematów i realizacji prac dyplomowych zawarto w procedurze dyplomowania – *Proces dyplomowania nr WSZJK-U/9*.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Program kształcenia został opracowany tak, aby w jak największym stopniu zapewnić kompatybilność pomiędzy poziomem zdobywanych kwalifikacji absolwentów, a aktualnym zapotrzebowaniem rynku pracy. Mocną stroną programu studiów jest fakt iż stanowi on spójny i dobrze ustrukturuowany zestaw wzajemnie połączonych ze sobą przedmiotów, umożliwia zdobycie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do uzyskania kwalifikacji do wykonywania zawodów w obszarze szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Zdobyta wiedza i ukształtowane umiejętności przygotowują absolwenta do pracy np.: w policji, wojsku, służbach specjalnych, urzędach odpowiedzialnych za politykę bezpieczeństwa wewnętrznego oraz współpracę w tym zakresie z partnerami unijnymi, w wydziałach zarządzania kryzysowego i ochrony ludności na poziomie lokalnym i regionalnym oraz w Państwowej Straży Pożarnej i innych służbach ratowniczych, ewentualnie do roli eksperta lub dziennikarza zajmującego się problematyką bezpieczeństwa, itp. Program kształcenia zawiera przedmioty występujące w grupach treści ogólnoakademickich, podstawowych/kierunkowych, specjalnościowych oraz fakultatywnych. Metody weryfikacji efektów kształcenia ZO PKA ocenia jako właściwie dobrane do treści i efektów kształcenia.

Właściwie ustalono na Wydziale Prawa, Administracji i Zarządzania warunki i tryb rekrutacji na studia stacjonarne i niestacjonarne w systemie dwustopniowym na kierunku *bezpieczeństwo narodowe*. Zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów do podjęcia kształcenia na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia w jednostce oraz uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia.

Dobre praktyki

Nie wykazano.

Zalecenia

1. Zaleca się dokonanie korekt w niektórych sylabusach, aby uzyskać rzeczywiste punkty ECTS, uwzględniające nakład pracy studenta.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

- 3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia
- 3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

3.1.

Funkcjonowanie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia (dalej WSZJK) w zakresie projektowania, zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu programu kształcenia ma miejsce zgodnie z ujętymi w uchwale Senatu Uczelni wytycznymi, które zostały uszczegółowione w *Księdze procedur* (rejestr procedur ogólnouczelnianych zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia). Przyjęte procedury uszczegóławiają udział w procesie projektowania, zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu programu kształcenia interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych (pracodawcy, absolwenci), a także sposoby dokumentowania i udostępniania wyników prowadzonych działań i ich wykorzystywania w procesie doskonalenia jakości kształcenia. W celu realizacji zadań WSZJK na poziomie Wydziału powołano Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia (dalej: WKJK), którą tworzą: Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia (dalej: WZJK), oraz Wydziałowy Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia (dalej: WZOJK). Ponadto na poziomie ocenianego kierunku studiów *bezpieczeństwo narodowe* strukturę systemu tworzy Kierunkowy Zespół ds. Programów Kształcenia (dalej: KZPK).

Programy kształcenia projektowane są zgodnie z Uchwałą Senatu UJK (Uchwała Nr 102/2016 Senatu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z dnia 15 grudnia 2016 roku w sprawie *wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych i jednostek międzywydziałowych dotyczących uchwalania programów kształcenia dla studiów wyższych, studiów doktoranckich, studiów podyplomowych oraz kursów dokształcających*), a także w oparciu o procedurę WSZJK-U/1 *Tworzenia, modyfikowania oraz zniesienia kierunków studiów wyższych/studiów doktoranckich i podyplomowych*. Projekt programu kształcenia lub jego zmian formułowany jest zgodnie z misją i strategią Uczelni, z uwzględnieniem potencjału i kompetencji kadry naukowej, zakresu prowadzonych przez nią badań naukowych oraz zdobytego poza Uczelnią doświadczenia zawodowego, potrzeb rynku pracy, a także oczekiwań interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych kierunku wobec uzyskiwanych przez absolwentów kompetencji.

Informacje w tym zakresie pozyskuje się przy pomocy przeprowadzanych wśród studentów i absolwentów kierunku badań ankietowych (zgodnie z procedurą WSZJK-U/7 *Ogólnouniwersyteckie badania ankietowe* oraz WSZJK-U/8 *Monitorowanie karier zawodowych absolwentów*), hospitacji zajęć dydaktycznych (procedura WSZJK-U/11 *Hospitacje zajęć*), systematycznie dokonywanej oceny pracowników, wniosków formułowanych przez współpracujących z kierunkiem interesariuszy zewnętrznych, a także dyskusji podejmowanych przez nauczycieli akademickich podczas posiedzeń Rady Wydziału i zebrań WKJK oraz KZPK. W projektowaniu programu kształcenia uczestniczą interesariusze zewnętrzni, z którymi Wydział prowadzi bliską, wieloletnią współpracę (m.in. Świętokrzyski Urząd Wojewódzki w Kielcach, Centrum Przygotowań do Misji Zagranicznych Wojska Polskiego, Areszt Śledczy w Kielcach, Komenda Miejska Policji w Kielcach, Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach, 10. Świętokrzyska Brygada Obrony Terytorialnej, czy Komenda Wojewódzka Policji). Dzięki cyklicznie organizowanym spotkaniom (co najmniej raz w semestrze) współtworzą oni program studiów na poziomie poszczególnych przedmiotów (konsultacje programowe), a także wpływają na program kształcenia poprzez inicjowanie zmian jego zakresu. W tym celu WKJK przedkłada współpracującym z nią przedstawicielom otoczenia społeczno-gospodarczego materiały (program kształcenia, plan studiów, sylabusy zajęć dydaktycznych), z prośbą o wyrażenie opinii oraz ewentualnych propozycji zmian dotyczących realizowanego programu studiów. Potwierdzającym realizację powyższych działań przykładem jest opracowanie nowej specjalności *bezpieczeństwo lokalne*, do projektu której pracodawcy zgłosili własne propozycje zajęć dydaktycznych. Współpraca z przedstawicielami rynku pracy koncentruje się również wokół wspólnych przedsięwzięć w zakresie projektów naukowo-biznesowych, podejmowania przez studentów zaproponowanych przez partnerów tematów prac dyplomowych, organizacji konferencji oraz organizacji praktyk zawodowych. Jak stwierdził ZO PKA, nie obejmuje ona natomiast, istotnych dla realizacji zakładanych programów studiów treści kształcenia, czy wspólnie prowadzonych zajęć terenowych.

Monitorowanie programu kształcenia i jego aktualności względem zapotrzebowania rynku pracy prowadzone jest w oparciu o coroczne przeglądy i analizę programów studiów, dokonywaną przez KZPK, a ich efektem są wnioski kierowane do WKJK i Rady Wydziału o korektę realizowanych programów studiów. W proces ten włączani są interesariusze wewnętrzni, w tym nauczyciele akademicki (poprzez prowadzone z nimi konsultacje podczas spotkań WKJK, KZPK, czy obrad Rady Wydziału), studenci, a także pracownicy dziekanatu, którzy wykorzystując dostępne im narzędzia i sposoby oceny progresji studentów (np.

gromadzenie informacji w sprawie liczby kandydatów przyjętych na studia, odsiewu studentów, liczby studentów kończących studia w terminie, podsumowań ocen zdobytych przez studentów w danej sesji egzaminacyjnej) przygotowują statystyczne opracowania wykorzystywane przez WKJK oraz Władze Dziekańskie do oceny postępu naukowego studentów i skuteczności nabywania przez nich zakładanych programem efektów kształcenia. Stosowane przez Uczelnię zasady projektowania, monitorowania oraz zatwierdzania programów kształcenia są właściwe i przyczyniają się do doskonalenia jakości kształcenia, o czym świadczą wskazane poniżej przykłady zmian programu kształcenia. Pozwalają również na monitorowanie realizacji procesu kształcenia na każdym jego etapie, począwszy od zajęć dydaktycznych, poprzez praktyki zawodowe, aż do procesu dyplomowania (opracowano zasady przygotowania i obrony prac dyplomowych, które ujęto w *Regulaminie studiów* oraz *Zasadach organizacji egzaminu dyplomowego*).

Udział interesariuszy zewnętrznych w monitorowaniu programu kształcenia zapewniony jest dzięki bliskiej (choć nie opierającej się o formalnie powołane w ramach struktury Wydziału zespoły) współpracy pozwalającej na, co potwierdziły przeprowadzone w toku wizytacji rozmowy, gromadzenie opinii w zakresie programu studiów i jego spójności z potrzebami rynku pracy. Do źródeł danych wykorzystywanych w procesie monitorowania i okresowego przeglądu programu kształcenia należą: wyniki anonimowego badania ankietowego studentów (obejmującego ocenę zajęć dydaktycznych i wykładowców, programu studiów, a także samoocenę osiągnięcia kierunkowych efektów kształcenia), konkluzje z konsultacji dotyczących realizowanych treści kształcenia z praktykami prowadzącymi zajęcia dydaktyczne (np. *Prawo międzynarodowe i ochrona praw człowieka*), wnioski z obserwacji preferencji studentów w zakresie wyboru specjalności, wyniki analizy ocen kompetencji studentów formułowanych przez pracodawców przyjmujących studentów na praktyki, a także wnioski z hospitacji zajęć dydaktycznych. Hospitacje przeprowadzane są z uwzględnieniem poziomu dydaktycznego i metodycznego zajęć, zgodności z sylabussem, a także poziomu kultury osobistej wykładowcy. Uwagi sformułowane w podsumowujących hospitacje protokołach stanowią kryterium okresowej oceny pracowników. Wyniki badania ankietowego udostępniane są na stronie internetowej Wydziału, jednakże będące ich elementem podsumowanie nie obejmuje działań zmierzających do wdrożenia wypracowanych na podstawie badania działań naprawczych. Procesem ankietyzacji objęci są również nauczyciele akademicy, co umożliwia skonfrontowanie opinii wyrażanych przez studentów ze stanowiskiem nauczycieli.

Poza możliwością formułowania przez studentów uwag w procesie ankietyzacji, studenci wykorzystują możliwość bezpośredniego zgłaszania problemów do przedstawicieli samorządu

studentckiego oraz zapytań i wniosków do nauczycieli akademickich (w czasie dyżurów) i Władz Dziekańskich. Przynajmniej raz w semestrze organizowane jest spotkanie ze studentami kierunku, podczas którego Władze Wydziału pozyskują informacje o bieżących problemach studentów dotyczących zarówno programu studiów jak i organizacyjno-administracyjnych aspektów prowadzonego procesu kształcenia (m.in. plan zajęć, obsługa dziekanatu). Przedstawiciele studentów są także członkami Rady Wydziału i WKJK, która opiniuje postulaty zgłaszane przez KZPK.

W ramach okresowego przeglądu programu kształcenia WZOJK corocznie dokonuje analizy i oceny: programów kształcenia wraz z kartami przedmiotów, porozumień dotyczących praktyk zawodowych, protokołów z posiedzeń KZPK, realizacji hospitacji zajęć dydaktycznych, dyscypliny odbywania zajęć dydaktycznych. Z każdej oceny kierunku sporządzany jest raport zawierający uwagi, które są przedstawiane podczas posiedzenia WKJK. Następnie zadaniem KZPK jest niwelowanie ewentualnych uchybień. Okresowemu przeglądowi poddawana jest również poprawność wypełnienia dzienniczków praktyk (procedura WSZJK-U/10 *Odbywanie i dokumentowanie praktyk studentkich*) oraz przygotowania dokumentacji procesu dyplomowania (w zakresie zgodności tematów prac z kierunkiem i wybraną specjalnością, doboru literatury, zastosowanych metod badawczych - procedura WSZJK-U/9 *Proces dyplomowania*). Oceniając skuteczność przyjętych narzędzi oceny procesu kształcenia należy wskazać, iż nie pozwoliły one na wyeliminowanie, wskazanych w opisie kryterium nr 2 niniejszego raportu, błędów sposobu opracowania sylabusów np. nieprawidłowości dotyczące wymiaru zajęć i przyporządkowanych im punktom ECTS, efekty kształcenia nieodpowiadające formie prowadzonych zajęć (np. weryfikacja umiejętności i kompetencji studentów podczas wykładów). Podsumowaniem projakościowych działań jest coroczny raport WKJK z oceny wewnętrznej, którego formuła służy kompleksowemu przeglądowi programu kształcenia (treść obejmuje ocenę hospitacji, sylabusów, dyscypliny odbywania zajęć, tematów prac dyplomowych). Podobne raporty opracowywane są również na poziomie prowadzonych na Wydziale kierunków. Ponadto corocznie WKJK przygotowuje sprawozdanie ze swojej działalności służące weryfikacji skuteczności inicjatyw doskonalących i naprawczych podejmowanych wskutek zdiagnozowanych uprzednio uchybień.

Wyniki monitorowania, okresowego przeglądu programu kształcenia oraz oceny osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia wykorzystuje się jako podstawę doskonalenia programu kształcenia. Potwierdzeniem powyższego są wprowadzone modyfikacje planów i programu studiów, wśród których przede wszystkim można wskazać opracowanie i wdrożenie studiów drugiego stopnia (we współpracy z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi). W

wyniku corocznie dokonywanego przez KZJK przeglądu programu kształcenia wprowadzono modyfikacje uwzględniające postulaty studentów i nauczycieli akademickich, w tym np. zmodyfikowanie koncepcji i aktualizacja zakresu zajęć (przykładowo w ramach przedmiotów: *Prawo międzynarodowe i ochrona praw człowieka*, *Geografia polityczna z elementami demografii*, czy *Statystyka i techniki badawcze*), wprowadzenie nowych zajęć (przedmioty: *Bezpieczeństwo ekologiczne*, *Polityka społeczna i gospodarcza*), wprowadzenie przedmiotów w zakresie wsparcia studentów w procesie uczenia się (*Metody wspomagania uczenia się*, *Psychologia rozwoju osobistego*), modyfikacja sekwencji zajęć dydaktycznych (przeniesiono *Elementy informacji naukowej* z semestru 5 na 4, *Proseminarium* z 4 na 3, a *Technologia informacyjna* z semestru 1 na 2). Do potwierdzających skuteczność działań doskonalących podejmowanych na podstawie wykorzystania wyników monitorowania i okresowego przeglądu programu kształcenia oraz oceny osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia inicjatyw należy ponadto wprowadzenie zajęć w języku angielskim (np. w ramach przedmiotów: *Prawo międzynarodowe i ochrona praw człowieka*, *Historia stosunków wojskowych*, *Komunikacja społeczna*, *Integracja europejska*, *Międzynarodowe instytucje bezpieczeństwa*, *Zarządzanie kryzysowe w NATO i UE*, *Analiza ryzyka*, *Prawo europejskie*, *Przestępczość transnarodowa*, *Bezpieczeństwo obszaru euroatlantyckiego*). Odpowiadając na propozycje interesariuszy zewnętrznych wprowadzono do programu studiów drugiego stopnia nową specjalność: *bezpieczeństwo lokalne*, którą opracowano przy współudziale przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego np. uwzględniając zajęcia dydaktyczne *Projektowanie i realizacja lokalnych programów profilaktycznych* (w zakresie budowy zespołów projektowych, czy współpracy międzyinstytucjonalnej), oraz *Projektowanie i kształtowanie bezpiecznej przestrzeni publicznej* (w zakresie wpływu przestrzeni publicznej na zachowania społeczne).

3.2.

Informacje dotyczące procesu kształcenia realizowanego na ocenianym kierunku studiów *bezpieczeństwo narodowe* dostępne są dla różnych grup interesariuszy na stronie internetowej Uczelni, której poszczególne zakładki uszczegóławiają dane dotyczące prowadzonych studiów: program studiów, sylwetka absolwenta, zasady rekrutacji, praktyki zawodowe, programy wymiany międzynarodowej (w tym program Erasmus+), proces dyplomowania, system wsparcia studentów, pomoc materialna, działalność studenckich kół naukowych, a także działalności naukowej Wydziału i Uczelni. Treści publikowane na stronie internetowej uzupełniają tradycyjne formy upowszechniania informacji, takie jak: tablice informacyjne, czy

gabloty wydziałowe. Ponadto w ramach ogólnodostępnych platform wymiany informacji, w tym portalu społecznościowego Facebook, rozpowszechniane są wiadomości dotyczące aktualnie podejmowanych inicjatyw naukowych, czy też planowanych spotkań z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Uzupełnieniem powyższego są wykorzystywane na Uczelni systemy informatyczne, w tym: Wirtualna Uczelnia. Forma prezentacji danych na stronie internetowej została dostosowana do potrzeb poszczególnych grup interesariuszy z uwzględnieniem przewidywanego sposobu ich wykorzystania (w tym dla osób niedowidzących). Treści dostępne na stronie internetowej są okresowo monitorowane przez Władze Dziekańskie, a ponadto oceniane przez studentów Wydziału (opiekunowie roku spotykają się ze studentami i przeprowadzają w tym zakresie wywiady grupowe). W efekcie zgromadzonych uwag studenckich dokonano modyfikacji mobilnej wersji strony internetowej, a także zmieniono sposób wyświetlania na stronie komunikatów i aktualności. Oceny publicznego dostępu do informacji dokonują także potencjalni kandydaci na studia, których opinie w tym względzie są gromadzone podczas spotkań uczniów szkół średnich organizowanych w czasie trwania Dni Otwartych oraz podczas procesu rekrutacji. Udostępnianie informacji o realizowanym procesie kształcenia oraz promowanie podejmowanych działań projakościowych odbywa się również podczas Dni jakości kształcenia (prezentacja WSZJK, prezentacja Samorządu Studenckiego pt. „Kreatywni i aktywni – o działalności samorządu studenckiego”). Powyższe działania prowadzone są w zgodzie z przyjętą procedurą WSZJK-U/6 *Upowszechnianie informacji*.

Dokonana przez Zespół Oceniający PKA analiza aktualności, kompleksowości oraz zrozumiałości informacji o programie kształcenia i realizacji procesu kształcenia potwierdziła skuteczność działań podejmowanych na rzecz publicznego dostępu do informacji.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach prowadzący oceniany kierunek studiów *bezpieczeństwo narodowe* określił, wdrożył i realizuje systemowe działania służące projektowaniu i zatwierdzaniu programów kształcenia. W ramach przyjętych procedur prowadzi również systematyczne monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia. Dokonana przez Zespół Oceniający analiza stanu faktycznego wykazała, iż działania systemu prowadzone są z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy oraz oceny osiągania przez studentów zakładanych efektów kształcenia, w tym monitoringu karier zawodowych absolwentów, co potwierdzają wyżej wymienione przykłady działań doskonalących jakość kształcenia. Do mocnych stron systemu zapewniania jakości kształcenia

należy, co potwierdziły przeprowadzone w toku wizytacji spotkania, bliska współpraca z istotnymi dla ocenianego kierunku interesariuszami zewnętrznymi, pozwalająca na bieżącą wymianę informacji w zakresie programu kształcenia, realizację uwzględniających ich potrzeby prac dyplomowych, a także organizację wspólnych przedsięwzięć popularno-naukowych. Należy również podkreślić, pozwalającą na zachowanie bieżącej wymiany informacji oraz satysfakcjonującą obie strony, współpracę studentów i nauczycieli akademickich. Podjęcia działań doskonalących wymaga natomiast skuteczność dokonywanego w ramach działania systemu przeglądu sylabusów zajęć dydaktycznych, a także efektywność wypracowania rozwiązań projakościowych w następstwie okresowego przeglądu programu kształcenia np. brak włączenia do programu studiów istotnych dla realizacji przyjętej koncepcji kształcenia zajęć terenowych.

Dobre praktyki

1. Za dobrą praktykę należy uznać równoległe (do badań wśród studentów) prowadzenie badania ankietowego wśród nauczycieli akademickich. Formularz ankiety osiągnięć przedmiotowych efektów kształcenia odnosi się do jednakowych kwestii jak te ujęte w ankiecie studenckiej. Dzięki ankiecie możliwa jest konfrontacja ocen wystawionych przez studentów z opinią wyrażoną przez prowadzących zajęcia dydaktyczne (porównanie spójności zdiagnozowanych problemów towarzyszących realizacji efektów kształcenia, konfliktów interpersonalnych).

Zalecenia

1. Zaleca się wzmocnienie efektywności systemu w zakresie diagnozowania uchybień związanych z prowadzeniem dokumentacji programu studiów (sylabusy zajęć dydaktycznych).
2. Zaleca się poszerzenie współpracy z przedstawicielami rynku pracy o wspólnie prowadzone zajęcia terenowe, a w tym udostępnianie infrastruktury dla realizacji zajęć dydaktycznych (laboratoria).
3. Zaleca się poszerzenie opracowania wyników badań ankietowych udostępnianych na stronie internetowej Wydziału o działania zmierzające do wdrożenia wypracowanych na podstawie badań działań naprawczych.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

- 4.1. Liczba, dorobek naukowy/artystyczny oraz kompetencje dydaktyczne kadry
- 4.2. Obsada zajęć dydaktycznych
- 4.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1.

Na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* efekty kształcenia przypisano do dziedziny nauki społeczne i dyscyplin nauki - na studiach I stopnia: nauki o bezpieczeństwie 67%, nauki o polityce 33%. Na studiach I stopnia zajęcia prowadzi łącznie 43 nauczycieli akademickich, a dodatkowo nauczyciele prowadzący zajęcia z *Wychowania fizycznego* i *Lektoratu języka obcego*, występują także wakaty w przypadku kilku przedmiotów. Wśród nauczycieli prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów jest 5 profesorów, 14 doktorów habilitowanych, 18 doktorów i 6 magistrów. Wśród nauczycieli akademickich posiadających stopień lub tytuł naukowy znajdują się osoby reprezentujące dyscypliny nauki: nauki o bezpieczeństwie, pedagogikę, ekonomię, nauki o polityce, historię, prawo, socjologię, nauki o zarządzaniu oraz dziedzinę nauk teologicznych. ZO PKA zwraca uwagę na stabilność zatrudnienia i preferowanie zatrudnienia w formie umowy o pracę. Ma to przełożenie na proces dydaktyczny na studiach pierwszego stopnia nauczyciele zatrudnieni w podstawowym miejscu pracy realizują prawie 98 % zajęć na studiach stacjonarnych i ponad 95 % zajęć na studiach niestacjonarnych. Dla studiów II stopnia w formie stacjonarnej prawie 98% i dla formy niestacjonarnej ponad 93%. Na studiach drugiego stopnia efekty kształcenia przypisano do: nauk o bezpieczeństwie - 93 % oraz nauk o polityce - 7%. Na studiach II stopnia zajęcia prowadzi łącznie 34 nauczycieli akademickich, a dodatkowo nauczyciele prowadzący zajęcia z *Lektoratu języka obcego*, występują także wakaty w przypadku kilku przedmiotów. Wśród tych nauczycieli jest 4 profesorów, 10 doktorów habilitowanych, 19 doktorów i 1 magister. Wśród nauczycieli akademickich posiadających stopień lub tytuł naukowy znajdują się osoby reprezentujące dyscypliny nauki: nauki o bezpieczeństwie, pedagogikę, ekonomię, nauki o polityce, historię, prawo, socjologię, nauki o zarządzaniu. Zaznaczyć należy, że nauczyciele akademicy prowadzą badania naukowe w obszarze bezpieczeństwa. W ostatnich dwóch latach nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku prowadzili w ramach dotacji statutowej między innymi badania związane z dyscypliną nauk o bezpieczeństwie, do

których można zaliczyć: *Bezpieczeństwo i kapitał społeczny w starzejącym się społeczeństwie – aktywność – partycypacja – zabezpieczenie, Bezpieczeństwo Unii Europejskiej w dobie kryzysu, Bezpieczeństwo w perspektywie współpracy Wyszehradzkiej. Problemy z integracją, Cywilizacja a strategia. Przekształcenia bezpieczeństwa obszaru euroatlantyckiego, Konsolidacja polskiego przemysłu obronnego w warunkach konkurencyjności europejskiego rynku uzbrojenia, Między Wschodem a Zachodem. Polityka zagraniczna i bezpieczeństwa państw euroazjatyckich w XXI wieku, Państwo polskie w działaniach przygotowujących społeczeństwo na wypadek zagrożeń militarnych, Pozamilitarne aspekty bezpieczeństwa europejskiego, Strategiczność zmiany w optymalizowaniu bezpieczeństwa przyszłości, Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyski –aspekty teoretyczne i praktyczne.* W ostatnich latach na badania statutowe realizowane w instytucie Uczelnia przeznaczyła kwotę: w 2016 roku 126 969 zł, w 2017 roku 86 937 zł, a w 2018 roku kwotę 95 978 zł. Pracownicy starają się także pozyskiwać granty finansowane ze źródeł zewnętrznych. Siedmiokrotnie skutecznie aplikowali o granty OPUS i jednokrotnie SONATA oraz grant w ramach Narodowej Agencji Erasmus + pod tytułem *Włączenie imigrantów w proces edukacji akademickiej w państwach Grupy Wyszehradzkiej*. Wynikiem osobistego rozwoju naukowego osób zaangażowanych w proces dydaktyczny na ocenianym kierunku studiów jest duża liczba publikacji wydanych przez nauczycieli prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów. Część z tych publikacji była efektem kilkudziesięciu konferencji krajowych i międzynarodowych związanych z obszarem bezpieczeństwa. W ocenie ZO PKA należy stwierdzić, że zajęcia na ocenianym kierunku prowadzą nauczyciele akademicy, których dorobek naukowy, a także w przypadku niektórych nauczycieli doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią, pozwala osiągnąć efekty uczenia się w zakresie wiedzy, a także umiejętności i kompetencji społecznych. Część kadry nauczycielskiej posiada wykształcenie kierunkowe – pedagogiczne, a część nabyła doświadczeń pracując kilka lub kilkanaście lat w różnych szkołach wyższych.

4.2.

Zatrudnienie w Uczelni, jej wydziałach i instytutach odbywa się zgodnie ze statutem UJK na zasadach konkursu, a osobą odpowiedzialną za politykę kadrową jest dyrektor instytutu. Decyzja o ogłoszeniu konkursu poprzedzona jest analizą potrzeb, możliwości dotyczących dorobku i obciążenia kadry już zatrudnionej i odbywa się kolegalnie. Dyrekcja instytutu uwzględnia w tym zakresie sugestie Rady Instytutu. Większość osób zatrudnionych jest na

postawie umów o pracę. Jedynie pracownicy z otoczenia społeczno-gospodarczego posiadają inne rodzaje umów cywilno-prawnych. Oprócz niewątpliwego dorobku naukowego posiadanego przez kadrę prowadzącą zajęcia na ocenianym kierunku część kadry legitymuje się także dorobkiem praktycznym zdobytym poza uczelnią. Zaliczyć tu można byłych oficerów Wojska Polskiego, prokuratorów, oficerów Biura Ochrony Rządu (SOP), czy redaktorów ogólnopolskich gazet. Według zapewnień Dyrekcji Instytutu, przy zatrudnianiu i przydzielaniu zajęć dla poszczególnych nauczycieli akademickich brane są pod uwagę osiągnięcia naukowe, aktywność organizacyjna pracownika, oceny wystawiane nauczycielowi podczas hospitacji oraz oceny studentów. ZO PKA uważa, że zajęcia są właściwie przyporządkowane. Prowadzący zajęcia mają dorobek dydaktyczny, a niektórzy także doświadczenie zdobyte poza Uczelnią, które umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się studentom uczestniczącym w zajęciach.

4.3.

Zgodnie z zapisem w raporcie z samooceny wydział prowadzi projakościową politykę kadrową, promującą aktywność naukową pracowników, motywującą do podnoszenia kwalifikacji i wykorzystywania doświadczeń zawodowych w procesie dydaktycznym. Polityka kadrowa sprowadza się do dwutorowego działania to jest podnoszenia kompetencji dydaktycznych i naukowych własnej kadry oraz pozyskiwania kadry z zewnątrz. Wydział posiada kategorię naukową B, wobec czego może kształcić swoją kadrę – posiada uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora w dyscyplinie nauki o polityce. W 2017 roku w instytucie awans naukowy uzyskało dwóch pracowników – jedna habilitacji i jedna profesura. W 2018 roku były to dwie profesury. ZO PKA ustalił, że nie ma szczególnych procedur wspomagających pracowników w ich rozwoju naukowym jednak wypracowana praktyka sprowadza się do szczególnej ochrony związanej z przydzielaniem mniejszej liczby zajęć dydaktycznych dla osób finalizujących swoje doktoraty lub procedurę habilitacyjną. Także umowy w ramach programu Erasmus plus z Uniwersytetem w Granadzie umożliwiają pracownikom przygotowującym habilitację odbycie stażu międzynarodowego, wymaganego w procedurze habilitacyjnej. Podczas spotkania ZO PKA z pracownikami prowadzącymi zajęcia na ocenianym kierunku studiów – obecnych 23 nauczycieli – wskazano także na nieformalne wprowadzanie nowych nauczycieli do zajęć dydaktycznych. Obecni na spotkaniu nauczyciele podali jako przykład prowadzenie tak zwanych gier strategicznych, w którym to przedmiocie młody (2,5 roku pracy na uczelni) nauczyciel w minionym roku akademickim

uczestniczył jako obserwator we wszystkich zajęciach prowadzonych przez profesora. W bieżącym roku prowadzi On już samodzielnie ćwiczenia. Zdaniem ZO PKA ta stara dobrze znana w środowisku akademickim zasada mistrz – uczeń znakomicie uzupełnia i wzbogaca warsztat dydaktyczny młodych nauczycieli akademickich. Na spotkaniu nauczyciele wskazywali także na pomoc Uczelni w finansowaniu publikacji, pierwszeństwo we własnych wydawnictwach dla publikacji doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich oraz szerokie wsparcie w otrzymywaniu badań statutowych z przeznaczeniem na opłaty związane z finalizowaniem awansów naukowych. Kolejnym przykładem zgłoszonym podczas spotkania ZO PKA z nauczycielami prowadzącymi zajęcia na ocenianym kierunku studiów było wsparcie w rozwoju naukowym młodych doktorów poprzez zapraszanie ich do opracowań materiałów pokonferencyjnych pod kierunkiem naukowym bardziej doświadczonego pracownika nauki. Wprowadzenie nowych pracowników i zwiększanie kompetencji już pracujących przejawia się także w szkoleniach realizowanych między innymi przez Uczelnię. Takim przykładem może być program „friendly profesor” to szkolenie z zakresu tworzenia stron internetowych, obsługi tablic interaktywnych i sprzętu multimedialnego oraz kursy językowe dla wszystkich chętnych nauczycieli. Kolejny przykład to szkolenie dla nauczycieli z programu *Statistica* oraz szkolenie z obsługi urządzeń multimedialnych z okazji otwarcia Centrum Przedsiębiorczości i Biznesu. Na doskonalenie kadry prowadzącej zajęcia dydaktyczne, niewątpliwy wpływ ma także sprawnie działający system hospitacji zajęć dydaktycznych. Hospitacje są sformalizowane i dokonywane są na podstawie uchwały Senatu nr 84/2017 z dnia 28 września 2017 r. w sprawie Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia, zarządzenia nr 75/2016 Rektora Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z dnia 4 października 2016 roku w sprawie *określenia procedur Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia* oraz zarządzenia nr 78/2015 Rektora Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z dnia 19 października 2015 roku w sprawie *szczegółowych zadań Uczelnianej Komisji ds. Jakości kształcenia*, jak i wytycznych wydziałowych komisji ds. jakości kształcenia oraz kierunkowych zespołów ds. programów kształcenia. ZO PKA na podstawie przedłożonej dokumentacji stwierdził, że z zaplanowanych na bieżący rok akademicki 19 hospitacji zajęć dydaktycznych wykonanych zostało 9 hospitacji. Wszystkie zakończyły się oceną wyróżniającą. Nie oznacza to, że nie występują problemy dotyczące nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów. ZO PKA zdiagnozował sytuację, w której studenci ocenianego kierunku zgłosili swoją skargę na prowadzącego zajęcia. Dyrekcja instytutu podjęła oficjalne działania związane z wyjaśnieniem sprawy kierując pismo do pracownika, którego sprawa dotyczyła –

sprawa jest w toku, termin wyznaczony pracownikowi na udzielenie odpowiedzi upływa 25 lutego br.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Do mocnych stron kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku zaliczyć można dorobek naukowy, wzrost ilości awansów naukowych, prowadzone badania z zakresu bezpieczeństwa, a także publikacje w tym zakresie. Mocną stroną ocenianego kierunku studiów jest także stabilność zatrudnienia nauczycieli akademickich z przeważającą większością na podstawie umowy o pracę, a także w wielu przypadkach doświadczenie zdobyte poza Uczelnią, które znakomicie uzupełnia wykształcenie formalne. ZO PKA pozytywnie ocenia wsparcie Uczelni, Wydziału i Instytutu nad rozwojem, wprowadzeniem w działalność dydaktyczną młodych nauczycieli akademickich poprzez system formalnych szkoleń, hospitacji, a także poprzez system nieformalny oparty na relacjach mistrz – uczeń.

Dobre praktyki

Nie wykazano.

Zalecenia

Brak.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

W zakresie projektowania i doskonalenia programu kształcenia wizytowana jednostka prowadzi systemową współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, której ciężar oparty jest na relacjach bilateralnych. W toku wizytacji potwierdzono istnienie ścisłej relacji Uczelni z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego oraz prowadzenie przez jednostkę metodycznej analizy rynku pracy, sprzężonej z ciągłym i trafnym reagowaniem na potrzeby pracodawców. Choć sama powołana w roku 2013 przy wizytowanej jednostce Rada Biznesu nie przejawia aktywności, to przyjęty w praktyce model bilateralnej współpracy z pracodawcami wydaje się w pełni realizować wymogi tej współpracy.

Wizytowana jednostka współpracuje w sposób stały i metodyczny z kilkudziesięcioma przedstawicielami lokalnego i regionalnego rynku pracy, wśród których zdecydowana większość to istotne dla ocenianego kierunku instytucje i podmioty, które aktywnie wspierają realizowany na ocenianym kierunku proces kształcenia. Jako przykłady wymienić należy: wojewódzkie oraz powiatowe jednostki Policji, Straż Miejską, jednostki Państwowej Straży Pożarnej, Centrum Przygotowań do Misji Zagranicznych Wojska Polskiego, jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego odpowiedzialne za zarządzanie kryzysowe, instytucje finansowe oraz wiele innych.

Prowadzona współpraca obejmuje udział pracodawców w pracach i projektach badawczych, a także udział w weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia, m.in. poprzez zapewnienie uczestnictwa pracodawców w procesie przygotowania przez studentów prac dyplomowych. Potwierdzeniem powyższego są przykładowe, zrealizowane m.in. w wspólnie z jednostkami Policji lub Państwowej Straży Pożarnej prace dyplomowe na temat: „Rola i zadania Policji w systemie zarządzania kryzysowego”, „Policja w systemie bezpieczeństwa narodowego RP”, „Polityka bezpieczeństwa i porządku publicznego na przykładzie KPP w Jędrzejowie”, „Państwowa Straż Pożarna w systemie bezpieczeństwa wewnętrznego w województwie Świętokrzyskim”, czy „Rola Policji w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa na terenie powiatu Staszowskiego”.

Ścisła współpraca niesie również wymierną korzyść dla pracodawców, poprzez możliwość podniesienia kompetencji i uzupełnienia wykształcenia pracowników, a także pozyskanie nowych kadr z grona absolwentów, a nawet studentów ocenianego kierunku.

W zorganizowanym podczas wizytacji spotkaniu z pracodawcami wzięło udział kilkanaście osób reprezentujących Policję, Straż Miejską, Państwową Straż Pożarną, Wojsko Polskie oraz samorządowe jednostki zarządzania kryzysowego. Podczas spotkania z ZO przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego potwierdzili powyżej opisany zakres współpracy oraz poinformowali, iż wspomagają wizytowaną jednostkę zarówno na etapie określenia koncepcji kształcenia, w tym sylwetki absolwenta, jak również obsady zajęć, organizacji praktyk studenckich, a także doboru specjalności. Za przykład służyć może specjalność *bezpieczeństwo lokalne*, wprowadzona na wniosek Komendanta Miejskiego Policji. Przedstawiciel pracodawców podkreślił, że kompetencje zdobyte w ramach nowej specjalności stanowią istotny atut przy ubieganiu się o pracę w niektórych służbach mundurowych, m.in. w Policji. Przybyli goście potwierdzili także, iż zostali zaproszeni do konsultacji efektów, programu i koncepcji kształcenia realizowanych na ocenianym kierunku, natomiast w ramach wymiany doświadczeń oraz potrzeb rynku pracy postulowali o wprowadzenie określonych treści kształcenia oraz przedmiotów (szerzej patrz treści rozdziału 3 niniejszego raportu), które umożliwią studentom nabycie kompetencji miękkich, jako pożądanych na rynku pracy.

Realizację współpracy w powyższym zakresie potwierdzono w toku analizy dokumentacji dostarczonej przez wizytowaną jednostkę, przede wszystkim formularzy pisemnych opinii interesariuszy zewnętrznych do planów studiów na kierunku *bezpieczeństwo narodowe*. Interesariusze zewnętrzni działają czynnie przy wydziałowej komisji zapewnienia jakości kształcenia (m.in. przedstawiciele służb mundurowych), gdzie opiniują programy przygotowane przez zespoły kierunkowe. Pewien niedosyt budzi brak głębszej konsultacji treści poszczególnych przedmiotów, na który wskazano w części 3 niniejszego raportu.

Harmonijna współpraca wizytowanej jednostki z otoczeniem społeczno-gospodarczym przejawia się również w zakresie realizacji praktyk zawodowych. Podczas wizytacji stwierdzono funkcjonowanie efektywnego systemu wyszukiwania miejsc praktyk, systemu umów gwarantującego prawidłowe zabezpieczenia procesu odbywania praktyk od strony formalno-prawnej oraz rzeczywistej i skutecznej kontroli przebiegu praktyk w miejscu ich odbywania. Zarówno liczba oferowanych przez Uczelnię we współpracy z pracodawcami miejsc praktyk, jak również warunki ich odbywania oraz procedury kontroli i zaliczania w pełni odpowiadają na potrzeby studentów oraz pozwalają stwierdzić ponad wszelką wątpliwość, że służą realizacji założonych efektów kształcenia. Przeprowadzona analiza dzienników praktyk wskazuje na rzetelne podejście, zarówno Uczelni, jak i pracodawców do realizacji celów oraz programu praktyk. W wizytowanej jednostce funkcjonuje również efektywny i rzetelny (procedura, system kontroli zgodności zakresu pracy zawodowej z

programem studiów) system zaliczania praktyk na podstawie doświadczenia zawodowego. Najważniejszymi, z punktu widzenia ocenianego kierunku studiów, stałymi partnerami ocenianej jednostki w zakresie realizacji praktyk są: jednostki Policji różnego szczebla, Państwowa Straż Pożarna, jednostki organizacyjne Wojska Polskiego, w tym szczególnie Centrum Przygotowań do Misji Zagranicznych Wojska Polskiego, Straż Miejska w Kielcach, Targi Kielce, jak również jednostki samorządu terytorialnego (w zakresie ich zadań związanych z bezpieczeństwem i zarządzaniem kryzysowym). Obecni na spotkaniu pracodawcy reprezentujący instytucje finansowe podkreślali duże zadowolenia ze współpracy z uczelnią w zakresie praktyk zawodowych, oferując studentom praktyki w innowacyjnym obszarze bezpieczeństwa przesyłu danych.

Wizytowana jednostka organizuje we współpracy z pracodawcami konferencje. Jako przykład niech posłużą konferencje: „Udział zaplecza badawczo-rozwojowego przemysłu obronnego w rozwoju i modernizacji uzbrojenia” zorganizowaną m.in. wraz z Targami Kielce oraz Polską Agencją Przemysłowo-Obronną lub „Udział polskiego przemysłu obronnego i jego zaplecza badawczo-rozwojowego w realizacji programów modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP”.

Z kolei, przykładem owocnej współpracy wizytowanej jednostki z pracodawcami w zakresie projektów naukowych jest projekt „Zarządzanie kryzysowe w województwie świętokrzyskim – aspekty teoretyczne i praktyczne”, zrealizowany wspólnie z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach, Wojewódzkim Sztabem Wojskowym w Kielcach oraz Komendą Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej w Kielcach.

Z punktu widzenia współpracy z pracodawcami istotne znaczenie ma również działalność Biura Karier. Oprócz monitoringu losów absolwentów oraz stałego monitorowania rynku pracy, Biuro podejmuje szereg projektów, które służą m.in. stałemu podnoszeniu kompetencji studentów, jako przyszłych pracowników, również w sektorze bezpieczeństwa narodowego. Jako przykład niech posłuży realizowany obecnie przez Biuro projekt „*W stronę rynku pracy*” (Działanie 3.1 POWER Kompetencje w szkolnictwie wyższym), skierowany do sześciuset studentek i studentów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. Projekt zakłada podniesienie kompetencji studentów poprzez: indywidualne poradnictwo zawodowe zgodne z kompetencjami, coaching kariery (w zakresie: tworzenia strategii rozwoju kariery, identyfikacji mocnych i słabych stron, czy wyznaczania krótko i długoterminowych celów), poradnictwo na temat zakładania działalności gospodarczej i kształtowania postaw przedsiębiorczych (spotkania indywidualne i grupowe), tzw. kawiarenki biznesowe,

pozwalające studentom na nawiązanie dialogu z pracodawcami, zaprezentowanie swojego potencjału indywidualnego, czy poznanie oczekiwań pracodawców.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

W wyniku analizy stanu faktycznego, nie ulega wątpliwości czynny udział pracodawców w określeniu koncepcji kształcenia, w tym sylwetki absolwenta, a nawet obsady zajęć (pomimo prowadzonego ogólnoakademickiego profilu studiów), organizacji praktyk studenckich, a także doboru specjalności. Pracodawcy zostali zaproszeni do konsultacji efektów, programu i koncepcji kształcenia realizowanych na ocenianym kierunku. W ramach wymiany doświadczeń oraz potrzeb rynku pracy postulowali wprowadzenie określonych treści kształcenia oraz przedmiotów, które umożliwią studentom nabycie określonych kompetencji (w tym również miękkich), jako pożądaných na rynku pracy.

Mocną stroną kształcenia na ocenianym kierunku studiów i zarazem realnym potwierdzeniem wpływu interesariuszy zewnętrznych na proces kształcenia jest także realizacja prac dyplomowych w ścisłej współpracy, a nawet na potrzeby instytucji zewnętrznych. Jest to również element realnego udziału w weryfikacji efektów kształcenia. Praktyczną weryfikacją powyższych argumentów jest również fakt, wysokiego stopnia zatrudnienia absolwentów ocenianego kierunku w zakładach pracy, prowadzonych przez współpracujących z jednostką pracodawców.

Nieznacznym mankamentem jest brak aktywnie działającej Rady Biznesu, jako forum zbiorowej wymiany doświadczeń, co jednak w żaden sposób nie podważa faktu, że współpraca z pracodawcami na charakter systemowy, jest stała oraz realizuje cele, jakie stawia się przed taką współpracą, zarówno po stronie uczelni, jak i pracodawców.

Jednoznacznie pozytywną oceną musi również wzmocnić fakt, że oceniany kierunek studiów prowadzony jest na profilu ogólnoakademickim, a współpraca z pracodawcami winna być oceniona wysoko nawet, gdyby dla sformułowania oceny przyjąć, że kierunek studiów prowadzony jest w ramach profilu praktycznego.

Dobre praktyki

Nie wykazano.

Zalecenia

- Zaleca się aktywizację Rady Biznesu oraz utrwalanie efektów jej pracy w formie protokołów lub notatek. Powyższe nada współpracy bardziej formalno-instytucjonalny

charakter oraz ułatwi utrwalenie efektów współpracy na przyszłość, a także umożliwi łatwiejsze dzielenie się efektami współpracy z innymi podmiotami. Działająca Rada stworzy również przestrzeń do zbiorowej i pogłębionej analizy treści kształcenia, jak i wymiany doświadczeń i dobrych praktyk, co może stanowić spójne uzupełnienie dotychczasowym form współpracy, opartej głównie na relacjach bilateralnych i mniej formalnych.

Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Oceniając umiejdzynarodowienie procesu kształcenia, ZO PKA doszedł do wniosku, iż Jednostka – Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania UJK w Kielcach, w którym jest realizowany oceniany kierunek *bezpieczeństwo narodowe* implementuje podstawowe założenia procesu internacjonalizacji kształcenia na poziomie zadowalającym, przy czym akcenty umiejdzynarodowienia procesu kształcenia na ocenianym kierunku są rozłożone nierównomiernie. Ww. proces bazuje m.in. na bardzo dużej aktywności konferencyjnej wizytowanej Uczelni o zasięgu krajowym, ale przede wszystkim o zasięgu międzynarodowym (7-8 konferencji o zasięgu międzynarodowym rocznie). Przykłady uczelnianej działalności konferencyjnej (o zasięgu międzynarodowym) związanej z tematyką ocenianego kierunku to w roku 2016 Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. „*Strategiczne położenie Polski w transatlantyckim środowisku bezpieczeństwa*”. W roku 2017 V Międzynarodowa Konferencja Naukowa „*Bezpieczeństwo RP w wymiarze narodowym i międzynarodowym*”, czy konferencja „*Contra vim non valet ius – asymetryczne zagrożenia bezpieczeństwa*”. Rok 2018 przyniósł m.in. organizację takich konferencji, jak: Międzynarodowa Konferencja Naukowa „*Unus pro multis – Państwa i organizacje międzynarodowe wobec wyzwań i zagrożeń bezpieczeństwa XXI wieku*”, czy VI Międzynarodowa Konferencja Naukowa „*Bezpieczeństwo państwa w świetle nowych zagrożeń i wyzwań*”. Owocem ww. konferencji był m.in. cały szereg obcojęzycznych publikacji czy materiałów konferencyjnych. W roku 2016 było ich 17. W roku 2017 – 20, a w roku 2018 10. Do tego dochodzą rozdziały w obcojęzycznych monografiach (w sumie 7).

Niestety wizytowana Jednostka skorzystała, jak dotąd w minimalnym stopniu, z możliwości wymiany z zagranicznymi ośrodkami akademickimi w ramach: Programu Erasmus +, czy innych podobnych programów. Uczelnia zawarła imponującą liczbę 17 umów w ramach ww. programu, ale dotyczą one tylko politologii. Nie zawarto stosownych umów w zakresie *bezpieczeństwa narodowego*, czy szerzej (ang.) *security studies*. Wyznaczono osoby koordynujące udział studentów i kadry/pracowników w ww. programie. Nie zaowocowało to jednak stosowną wymianą akademicką. W skali innych kierunków prowadzonych przez Instytut w latach 2016-2018 miało miejsce 10 wyjazdów studentów oraz 5 przyjazdów. Jednakże, jak dotąd, żaden student kierunku *bezpieczeństwo narodowe* nie wziął udziału w międzynarodowej wymianie akademickiej. Mobilność studentów w zakresie wymiany

akademickiej w celu odbywania praktyk jest zerowa (zarówno w zakresie wyjazdów, jak i przyjazdów). Pewną namiastką międzynarodowej mobilności studenckiej są zorganizowane przez Uczelnię w latach 2016-2017 wyjazdy studyjne studentów do Brukseli na zaproszenie jednego z europosłów.

Biuro Wymiany Studentów i Doktorantów koordynuje wyjazdy od strony administracyjnej (pomoc w wypełnianiu dokumentów, udzielanie informacji na temat procedur). W razie potrzeby udziela pomocy w uzyskaniu wizy dla studentów wyjeżdżających poza UE, lub studentów obcokrajowców (w wielu przypadkach potrzebne jest odpowiednie zaświadczenie od Uczelni wysyłającej lub przyjmującej – w takim przypadku Biuro pośredniczy w uzyskaniu dokumentu). Student może uzyskać zgodę na przedłużenie pobytu. Koordynatorzy Instytutowi i pracownicy Biura są w stałym kontakcie ze studentami, którzy wyjechali i reagują na ich potrzeby, zwłaszcza w sytuacjach problematycznych. Informacje są przekazywane drogą mailową i telefoniczną. Informacje dla studentów znajdują się również na stronie <https://erasmus.ujk.edu.pl/> (zakładka dla studiów/praktyk, przewodnik Erasmus krok po kroku). Kontakt ze studentami wyjeżdżającymi jest ułatwiony dzięki stronie na Facebooku: <https://www.facebook.com/Erasmus-Kielce-UJK-1088536721291080/>. Przykładem na sprawność rozwiniętego w Uczelni systemu jest interwencja w sprawie studenta z UJK, który wyjechał na studia do Włoch, gdzie nie mógł się porozumieć w języku angielskim ze względu na brak umiejętności i zaangażowania koordynatora Uczelni przyjmującej. Po interwencji Biura UJK wyznaczona została inna osoba do pomocy Polakowi.

Z kolei, mobilność kadry dydaktycznej, względnie pracowników objęła do tej pory wyjazdy 12 nauczycieli akademickich i przyjazd jednego wykładowcy z zagranicy. Uczelnia nie skorzystała do tej pory z możliwości wyjazdów pracowników administracyjnych. Wyjazdy pracowników dydaktycznych za granicę owocują współpracą w ramach międzynarodowych zespołów badawczych. Przykładem na to jest współpraca badawcza z Instytutem Współpracy Polsko-Węgierskiej im. Wacława Felczaka (przedstawiciel ocenianej Uczelni jest tzw. Institute Board Member), czy Luciano Aronne de ABREU/*International Network for Analysis of Corporatism and Organized Interests* (NETCOR). W zakresie współpracy zagranicznej MNiSW w 2018 roku zainicjowano partnerstwo dla przyszłej polsko-wietnamskiej współpracy badawczej i rozwoju kontaktów naukowych pomiędzy ocenianą Uczelnią, a Vietnam National University (Institute of Vietnamese Studies and Development of Science) w Hanoi.

Ponadto ma miejsce międzynarodowa współpraca w nieformalnych zespołach badawczych z pracownikami takich uczelni jak:

- Narodowy Uniwersytet Pedagogiczny im. W. Hnatiuka w Tarnopolu (Ukraina);
Uniwersytet Narodowy im. I. Ogienki w Kamieńcu Podolskim (Ukraina);
- Państwowy Uniwersytet im. Jarosława Mądrego w Nowogrodzie Wielkim (Rosja);
- Moskiewski Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny (Rosja);
- Uniwersytet Narodowy „Akademia Ostrogska” (Ukraina);
- Akademia Humanistyczno-Pedagogiczna im. T. Szewczenki w Krzemieńcu (Ukraina);
- Rosyjska Akademia Gospodarki Narodowej i Służby Państwowej (Rosja).

Uczelnia pielęgnuje kontakty międzynarodowe nie tylko w ramach wizyt u partnerów, ale i poprzez praktykę przyjmowania gości zagranicznych – lektorów. Do Uczelni zapraszane są też osoby z zagranicy. Przykładowo 15.03.2018 w Uczelni miało miejsce seminarium eksperckie pt. *”Polityka bezpieczeństwa państw nordyckich”* w ramach spotkania z attache obrony Danii, Norwegii i Szwecji. 24.04.2018 roku w Uczelni gościł stypendysta Fundacji Fulbrighta (*„Populizm a amerykańskie wybory prezydenckie”*), równocześnie współorganizator Studenckiego Koła Naukowego Kontra. 04.09.2018, w trakcie Salonu Przemysłu Obronnego (panel studencki) miał miejsce wykład profesora Z Balic Demence College w Tartu (Etonia) – w ramach Konferencji *Unus pro multis*. *Fińską politykę bezpieczeństwa*” przedstawił 6.11.2018 Attache obrony Finlandii. 21.11.2018 w Uczelni wystąpił Prezes Polskiego Oddziału Firmy Kongsberg Demence. Z kolei Attache obrony Estonii przedstawił 20.12.2018 *„Estońską politykę bezpieczeństwa, jak i Estońskie siły zbrojne”*

W Instytucie Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa funkcjonuje (od 2017/18 roku) mobilność w ramach instytucji *visiting profesor*. W dniach 21.11-07.12.2017 w IPMiB przebywała Pani Profesor z Área de Ciencia Política y de la Administración de la Universidad de Vigo w Hiszpanii, która przeprowadziła 30 godzin zajęć na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* oraz 30 godzin na kierunku *stosunki międzynarodowe*.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Na podstawie dokumentacji dostarczonej przez Władze Jednostki, na której jest realizowany oceniany kierunek, jak i rozmów z osobami odpowiedzialnymi za współpracę międzynarodową należy stwierdzić, iż w ramach ocenianego kierunku *bezpieczeństwo narodowe* nie tylko jest prowadzona współpraca z zagranicznymi instytucjami partnerskimi, ale również są wykorzystywane wyniki tej współpracy w realizacji i rozwoju programu kształcenia na ocenianym kierunku. Mocną stroną kształcenia na wizytowanym kierunku jest intensywna

działalność konferencyjna Uczelni o zasięgu międzynarodowym, jak i pielęgnowanie kontaktów międzynarodowych w ramach wizyt u partnerów i praktyki przyjmowania gości zagranicznych – lektorów.

Słabszą stroną w ramach oceny analizowanego kryterium jest ograniczone zainteresowanie ze strony studentów z kierunku *bezpieczeństwo narodowe* wyjazdami na uczelnie partnerskie w ramach programu Erasmus.

Dobre praktyki

Nie wykazano.

Zalecenia

1. Zaleca się silniejszą aktywizację studentów w zakresie korzystania z programów wymiany międzynarodowej.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

- 7.1. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa
- 7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne
- 7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1.

Wydziału Prawa, Administracji i Zarządzania wraz z czterema instytutami to jest: Instytut Prawa, Ekonomii i Administracji, Instytut Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa, Instytut Zarządzania oraz Centrum Przedsiębiorczości i Biznesu rozlokowane są w jednym głównym kampusie zlokalizowanym w Kielcach przy ul. Świętokrzyskiej 21. Całość kampusu jest zwarta, nowoczesna, dobrze skomunikowana z centrum miasta. Instytut Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa, w którym prowadzony jest oceniany kierunek studiów posiada sumaryczną powierzchnię dydaktyczną 1208 m², która obejmuje: jedną salę audytoryjną (132,98 m²), dziewięć sal ćwiczeniowych (średnio po 50 m² każda), trzynaście pomieszczeń dla pracowników naukowo–dydaktycznych, jak i dwa pomieszczenia administracyjne. ZO PKA otrzymał informację, z których wynikało, że studenci *bezpieczeństwa narodowego* odbywają zajęcia także w innych pomieszczeniach kampusu. Biorąc pod uwagę silnie skoncentrowaną infrastrukturę nie stanowi to zbytniego problemu. Na terenie WPAiZ działa bezprzewodowa sieć Wi-Fi ze stale dostępnymi dla studentów terminalami. Budynki są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową – posiadają windy, a budynek biblioteki także oznaczony jest tablicami opisanymi w języku brajla. Na terenie wizytowanego instytutu znajduje się bar studencki, a w całym kampusie licznie występują automaty kanapkowe i automaty z napojami i kanapkami. Sale dydaktyczne – wykładowe są wyposażone w nowoczesny sprzęt audiowizualny, żaluzje w oknach a także projektory wizyjne i tablice interaktywne. Meble w pomieszczeniach dydaktycznych są w dobrym stanie technicznym. Budynki dydaktyczne instytutu są czyste, hole szerokie i przyjazne studentom, gdyż posiadają dużo miejsc odpoczynku. Przestronne parkingi umawiają bezproblemowe parkowanie studentom i pracownikom dojeżdżającym do Uczelni prywatnymi pojazdami. Budynki zawierają przestrzenie rekreacyjne, szatnie, punkty kserograficzne. Umiejscowione są tam także sekretariaty instytutów. Infrastruktura dydaktyczna jest zdaniem

ZO PKA bezpieczna pod względem BHP i wystarczająca na potrzeby studentów ocenianego kierunku. Pewną słabością jest brak specjalistycznych laboratoriów, co można tłumaczyć niedawnym uruchomieniem studiów II stopnia. Nie rozwinięto praktyki wprowadzenia w to miejsce praktyki zajęć terenowych. Braku specjalistycznych laboratoriów nie wypełniają także pracownie komputerowe, które nie posiadają specjalistycznego oprogramowania, z wyjątkiem programu *Statistica*. Dysonans budzą także powszechnie występujące w salach dydaktycznych tablice kredowe.

7.2.

Biblioteka Uczelniana to nowoczesny budynek w całości przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową i niedowidzących. Posiada 500 652 wolumenów wydawnictw zwartych, 70 578 roczników wydawnictw ciągłych oraz 11 142 jednostek inwentarzowych zbiorów specjalnych. Liczba tytułów prenumerowanych czasopism w roku 2018 wynosiła 550 tytułów, w tym: 516 tytułów czasopism polskich i 34 tytuły czasopism zagranicznych. Okresowo do pracowników instytutu kierowana jest pisemna informacja dotycząca możliwości składania indywidualnych zestawień literatury potrzebnej do realizowania treści kształcenia. W bibliotece wyodrębniono kilka czytelni w tym: Czytelnia Ogólna – 118 miejsc; czytelnia na antresoli – 36 miejsc; Czytelnia Oddziału Informacji Naukowej – 29 miejsc; Czytelni Oddziału Zbiorów Specjalnych – 16 miejsc (w tym 2 stanowiska z czytnikami do przeglądania mikrofilmów); Czytelni Prasy Bieżącej – 16 miejsc; oraz Czytelni Multimedialnej – 20 miejsc. Łącznie w bibliotece przygotowano 317 miejsc do pracy dla czytelników. Biblioteka jest wyposażona w różne urządzenia i nowoczesny sprzęt komputerowy i audiowizualny. W budynku biblioteki czytelnicy mają dostęp do 52 stanowisk komputerowych z nowoczesnymi komputerami Dell OptiPlex 7010 z zainstalowaną najnowszą wersją pakietu biurowego MS Office i połączeniem do szybkiego, szerokopasmowego Internetu. Użytkownicy w razie potrzeby mogą wypożyczyć jeden z sześciu notebooków lub tabletów. Czytelnicy biblioteki mają również do dyspozycji trzy skanery Zeutschel Zeta (tzw. ekologiczne ksero), za pomocą, których samodzielnie, szybko mogą skopiować potrzebne im materiały i zapisać je w postaci pliku PDF czy JPEG na nośniku pamięci USB. Biblioteka posiada 5 specjalistycznych stanowisk komputerowych przeznaczonych dla niepełnosprawnych czytelników – jedno znajduje się w Czytelni Pedagogicznej, a cztery w specjalistycznej pracowni dla osób z niepełnosprawnościami w gmachu głównym biblioteki. Dla użytkowników z niepełnosprawnościami dostępne jest oprogramowanie powiększające, udźwiękowiająco-

powiększające, skaner z oprogramowaniem OCR oraz sprzęt wspomagający tj.: linijka brajlowska, drukarka brajlowska, skaner, lupy elektroniczne, powiększalniki ekranowe, kopiarka A3, urządzenie lektorskie, klawiatury i myszy dla osób niepełnosprawnych ruchowo. W szczególności na potrzeby niepełnosprawnych przygotowany jest następujący sprzęt: mysz SmartNav tj. mysz dedykowana do obsługi ruchami głowy, mysz piłka, klawiatura *Bigkeys* – z powiększonymi klawiszami, klawiatura z nakładką ograniczającą, Autolektor i Reporter Basic (urządzenia czytające tekst drukowany w języku polskim i angielskim), *Milestone Audio Guide* tj. przewodnik cyfrowy dla niepełnosprawnych, dwa powiększalniki na ekrany komputerowe, dwie przenośne lupy elektroniczne, drukarka brajlowska do etykiet samoprzylepnych oraz drukarka do grafik wypukłych. Godziny otwarcia biblioteki dostosowane są, zdaniem ZO PKA, do potrzeb studentów studiujących w formie stacjonarnej i niestacjonarnej tj. od poniedziałku do piątku w godzinach 9.00-19.00, a w soboty od 9.00-14.00. ZO PKA dokonał także oceny dostępności literatury zalecanej w kartach przedmiotów jako obowiązkowa. W przedmiocie: *Przestępczość transnarodowa* z zalecanych 5 pozycji literatury obowiązkowej dostępnych jest 3. Dla przedmiotu *Rodzaje zagrożeń i sposoby ich rozpoznawania* z zalecanych 5 pozycji literatury obowiązkowej wszystkie są dostępne w bibliotece. W przypadku przedmiotu *Seminarium licencjackie* z zalecanych 4 pozycji literatury obowiązkowej w bibliotece dostępna jest tylko 1. Przedmiot *Subkultury* - z zalecanych 3 pozycji literatury obowiązkowej dostępne są wszystkie. Przedmiot *System służb specjalnych w Polsce* z zalecanych 5 pozycji literatury obowiązkowej w bibliotece dostępna jest tylko 1. Przedmiot *Służby porządku publicznego* z zalecanych 4 pozycji literatury obowiązkowej w bibliotece dostępna jest tylko 1. *Socjologiczne i psychologiczne aspekty bezpieczeństwa* - z zalecanych 3 pozycji literatury obowiązkowej w bibliotece dostępna są 2.

7.3.

Budynek dydaktyczny Instytutu Polityki Międzynarodowej i Bezpieczeństwa przeznaczony jest do rozbiórki. Według planów rozwoju Uczelni i Wydziału Prawa, Administracji i Zarządzania na miejscu obecnego budynku ma powstać trzykondygnacyjny budynek dydaktyczny i w przyszłości w całości zaspokoić potrzeby lokalowe instytutu. Uczelnia posiada już zaawansowane plany, aktualnie próbuje pozyskać środki finansowe na tą inwestycję. Tę informację potwierdził Prorektor Uczelni na spotkaniu otwierającym wizytację PKA. Na czas budowy inwestycji planuje się przenieść studentów i kadrę do Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego. W najbliższym czasie planowany jest zakup 45 komputerów na kompletne

wyposażenie trzech pracowni komputerowych, a także wyposażenie tych komputerów w specjalistyczne oprogramowanie między innymi do gier decyzyjnych i strategicznych.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Do mocnych stron ocenianego kierunku zaliczyć można dogodny dojazd z centrum miasta, a także zwartość kampusu Uczelni oraz nowoczesną bibliotekę. Do słabości ZO PKA zalicza brak laboratoriów specjalistycznych oraz brak współpracy pomiędzy nauczycielami akademickimi a biblioteką co przejawia się w braku literatury wskazywanej jako obowiązkowa w kartach przedmiotów w zasobach biblioteki.

Dobre praktyki

Nie wykazano.

Zalecenia

1. Zaleca się podjąć działania zmierzające do uruchomienia specjalistycznych laboratoriów przeznaczonych do prowadzenia badań oraz specjalistycznych zajęć dydaktycznych.
2. Zaleca się uzupełnić zbiory biblioteki o pozycje literatury wskazane w kartach przedmiotów jako obowiązkowe.

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia

- 8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia
- 8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1.

W jednostce wdrożony został system opieki, wspierania i motywowania studentów w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia, o czym najlepiej świadczy pozytywna opinia osób, które podjęły studia na kierunku *bezpieczeństwo narodowe*. Studenci wizytowanego kierunku podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA poinformowali, iż w ich opinii system wsparcia działa poprawnie, a relacje pomiędzy nauczycielami akademickimi i studentami oparte są na zasadach partnerstwa. Dodatkowo należy podkreślić, że szczegółowe sposoby wszechstronnej pomocy studentom przedstawia ogólnouczelniana *Procedura zapewniania studentom dydaktycznego, naukowego i materialnego wsparcia* WSZJK-U/4.

Studenci wizytowanego kierunku mogą w razie potrzeby liczyć na wsparcie ze strony Wydziału lub Instytutu. W tym celu mają możliwość bezpośredniego kontaktu zarówno z Dziekanem i Prodziekanami Wydziału (ze szczególnym uwzględnieniem Prodziekana ds. studenckich) jak i z Dyrektorem i Wicedyrektorami Instytutu (ze szczególnym uwzględnieniem Wicedyrektora ds. dydaktycznych). Ponadto każdemu rocznikowi studiów przypisany jest Opiekun roku, który wspomaga studentów zarówno w sprawach związanych z procesem kształcenia jak i w sprawach socjalno-bytowych.

Studenci wizytowanego kierunku mogą liczyć na wsparcie dydaktyczne ze strony nauczycieli akademickich, którzy są dostępni także poza zajęciami. Mają oni możliwość zdalnego kontaktu z nimi za pośrednictwem poczty elektronicznej lub skorzystania z konsultacji podczas wyznaczonych dyżurów. Konsultacje odbywają się w terminach dostosowanych do potrzeb studentów stacjonarnych i niestacjonarnych, a informacje o nich są publiczne i ogólnodostępne. Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wyrazili opinię, że nauczyciele akademicy w razie potrzeby chętnie służą pomocą. Ponadto poinformowali, że prowadzący zajęcia w ramach wsparcia dydaktycznego udostępniają im materiały pomocnicze niezbędne w

procesie kształcenia, a jakość i przydatność tych materiałów sprzyja osiągnięciu przez nich założonych dla kierunku efektów kształcenia.

Uczelnia zapewnia studentom możliwość składania skarg i wniosków oraz sygnalizowania sytuacji konfliktowych, powstałych w toku procesu kształcenia. Reguluje to Procedura WSZJK-U/13 określająca zasady obowiązujące przy przyjmowaniu i rozpatrywaniu skarg i wniosków osób kształcących oraz sposób postępowania przy rozwiązywaniu sytuacji konfliktowych w Uniwersytecie. W opinii studentów wizytowanego kierunku system zgłaszania i rozpatrywania skarg i wniosków działa sprawnie, a władze Wydziału czy Instytutu nie tylko pochylają się nad przedstawionymi sprawami, ale również dokładają wszelkich starań, aby rzetelnie rozwiązywać problemy studenckie. Przykładem takiego działania jest upomnienie na piśmie przez wicedyrektora ds. dydaktycznych Instytutu jednego z nauczycieli akademickich w związku z zaniedbywaniem przez niego obowiązków dydaktycznych, co wcześniej zostało zgłoszone władzom Instytutu przez studentów. Ponadto w ostatnim czasie przeprowadzono w Instytucie rozmowy dyscyplinujące, dotyczące nagannych praktyk polegających na angażowaniu studentów w konflikty między pracownikami oraz niedopuszczalnych uwag o charakterze seksistowskim. Warto odnotować, że studenci wizytowanego kierunku mają świadomość, że zasady dotyczące toku studiów określa *Regulamin studiów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego*.

Studenci wizytowanego kierunku pozytywnie ocenili zatrudnioną kadrę administracyjną, która w ich opinii jest ważnym ogniwem pośredniczącym w kontaktach między studentami a nauczycielami akademickimi, a także pomiędzy studentami a jednostkami Uczelni. Studenci podkreślali, iż pracownicy ci są przygotowani merytorycznie do zajmowania swoich stanowisk i w sposób właściwy udzielają pomocy w codziennych sprawach i problemach, a godziny pracy poszczególnych jednostek administracyjnych są dostosowane do potrzeb studentów. Studenci wyrazili pozytywną opinię na temat funkcjonowania dziekanatów, w których mogą uzyskać kompleksowe informacje na temat swojego toku studiów. Godziny otwarcia dziekanatu są dostosowane do formy studiów i harmonogramów zajęć. Dziekanat udziela wszystkich niezbędnych informacji dotyczących studiów również elektronicznie i telefonicznie.

Studenci wizytowanego kierunku pozytywnie ocenili działający na Uczelni system pomocy materialnej. Wszystkie kwestie związane z opieką materialną normuje *Regulamin ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach*, którego zasady zostały ustalone w porozumieniu z Uczelnianą Radą Samorządu Studentów. Świadczeniami pomocy materialnej, o które może ubiegać się student są: miejsce w domu studenckim, stypendium Rektora dla

najlepszych studentów, stypendium Ministra za wybitne osiągnięcia w nauce, stypendium socjalne, stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych oraz zapomogi. Studenci poinformowali, że kryteria przyznania każdego z wyżej wymienionych świadczeń pomocy materialnej są im znane i zrozumiałe. Ponadto podkreślili efektywną pracę w zakresie pomocy materialnej administracji Uczelni oraz pozytywnie ocenili powszechność dostępu do regulaminów stypendialnych i informacji o pomocy materialnej.

Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA poinformowali, że mogą w określonych przypadkach realizować studia w trybie indywidualnym. Indywidualizacja procesu kształcenia ma na celu umożliwienie studentom łączenie studiów na różnych kierunkach lub pracy zawodowej ze studiami czy ułatwienie studiowania osobom niepełnosprawnym. Indywidualna Organizacja Studiów (IOS) polega na realizowaniu obowiązującego planu i programu studiów według zatwierdzonego przez Dziekana indywidualnego harmonogramu. Pozwala to studentowi na ustalenie z prowadzącymi przedmioty sposobu uczestnictwa w zajęciach dydaktycznych oraz form realizowania obowiązków studenckich. Szczegółowe warunki uzyskania i zasady realizacji IOS określają odpowiednie przepisy *Regulaminu studiów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach*.

Studenci wizytowanego kierunku poza regularnymi zajęciami mają możliwość poszerzania wiedzy i umiejętności oraz realizowania pasji i zainteresowań w 2 działających w Instytucie kołach naukowych. Są to: Studenckie Koło Naukowe „Kontra” oraz Studenckie Koło Naukowe „Młodzi dla Bezpieczeństwa”. Celem ich działalności jest głównie poszerzanie wiedzy z zakresu bezpieczeństwa narodowego i dziedzin z nią powiązanych oraz promocja kierunku. Studenci w ramach kół podejmują pod opieką pracowników naukowo-dydaktycznych rozmaite formy aktywności badawczej, naukowej i organizacyjnej. Uczestniczą w badaniach naukowych, organizują konferencje naukowe oraz mają możliwość publikowania swoich prac. Przedstawiciele kół naukowych podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA podkreślili, że Uczelnia zapewnia im odpowiednie wsparcie merytoryczne, organizacyjne i finansowe, przede wszystkim za pośrednictwem uczelnianego Ośrodka Nauki i Kultury Studenckiej. Ponadto pozytywnie ocenili pracę opiekunów, którzy – obok dbałości o poziom merytoryczny – sprawują nadzór instytucjonalny i na bieżąco wspierają aktywność studencką.

Studenci wizytowanego kierunku mają również możliwość rozwijania swoich zainteresowań pozanaukowych w takich organizacjach działających na Uczelni jak: Akademicki Związek Sportowy czy AISEC.

Studenci wizytowanego kierunku pozytywnie ocenili działania Uczelni w zakresie stymulowania ich rozwoju zawodowego oraz wspierania ich w kontaktach z otoczeniem

społeczno-gospodarczym i procesie wchodzenia na rynek pracy. W ramach Uczelni funkcjonuje Akademickie Biuro Karier, które dysponuje bogatą ofertą skierowaną do studentów Uczelni – zarówno ogólną, jak i „szytą na miarę”. Biuro organizuje m.in. spotkania z doradcą zawodowym, coachem kariery i doradcą ds. przedsiębiorczości, spotkania warsztatowe, spotkania z pracodawcami, symulowane rozmowy rekrutacyjne, targi praktyk i staży oraz programy stażowe. Warto podkreślić, że w kontekście kierunku *bezpieczeństwo narodowe* Akademickie Biuro Karier współpracuje z kieleckimi delegaturami Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Centralnego Biura Antykorupcyjnego. M.in. organizuje spotkania otwarte z przedstawicielami tych instytucji. Ponadto dzięki tej współpracy studenci wizytowanego kierunku mogą odbywać praktyki studenckie w ABW lub CBA. Akademickie Biuro Karier na bieżąco monitoruje losy absolwentów, prowadząc wśród nich badania ankietowe. Celem monitoringu jest uzyskanie informacji o aktualnej sytuacji zawodowej absolwentów na rynku pracy, w tym zgodności zatrudnienia z poziomem wykształcenia, poznanie opinii absolwentów o przydatności wiedzy, umiejętności i kompetencji zdobytych podczas studiów w aspekcie potrzeb rynku pracy oraz uzyskanie informacji o dalszych planach edukacyjnych i zawodowych. Studenci mogą dowiedzieć się o działalności Biura za pośrednictwem strony internetowej czy profilu na portalu Facebook (profil: Akademickie Biuro Karier UJK), podczas bezpośrednich spotkań i na stoiskach informacyjnych oraz poprzez plakaty promocyjne w miejscach ogólnie dostępnych i często używanych. Studenci mają także możliwość ocenić działalność Biura poprzez stosowną ankietę.

Studenci wizytowanego kierunku mogą w ramach programu Erasmus+ realizować część swojego toku studiów za granicą. Mogą zdecydować się na semestralny lub dwusemestralny wyjazd na studia do uczelni zagranicznej lub na odbycie praktyki w zagranicznej instytucji nieakademickiej. W przypadku podjęcia decyzji o udziale w wymianie studenckiej otrzymują oni wsparcie ze strony Uczelni. Wyjazdy w ramach wymiany międzynarodowej nie są jednakże popularne (szczegóły patrz rozdział 6 niniejszego raportu).

Uczelnia wdrożyła kompleksowy system adaptacji i wsparcia osób niepełnosprawnych, który obejmuje zarówno rozwiązania instytucjonalne jak i ułatwienia techniczne oraz przyczynia się, do tego, żeby studenci niepełnosprawni mieli równe szanse w dostępie do edukacji. W ramach Uczelni funkcjonuje Uniwersyteckie Centrum Wsparcia i Rehabilitacji (UCWiR), powołane do życia w 2011 roku (Zarządzenie Nr 2/2011 Rektora Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach z dnia 27.01.2011 roku w sprawie *utworzenia jednostki ogólnouczelnianej Uniwersyteckie Centrum Wsparcia i Rehabilitacji Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz zasad*

działania tej jednostki). Składa się ono z dwóch współdziałających ze sobą jednostek organizacyjnych: Biura ds. Osób Niepełnosprawnych oraz Punktu Interwencji Kryzysowej. UCWiR wspiera studentów z różnymi rodzajami i stopniami niepełnosprawności, osoby przewlekłe chore lub niezdolne do pełnego uczestnictwa w zajęciach w trybie standardowym, osoby, których niezdolność do pełnego uczestnictwa w zajęciach spowodowana jest nagłą chorobą lub utratą sprawności z powodu wypadku oraz studentów potrzebujących pomocy i konsultacji specjalistów w sytuacjach kryzysu życiowego. Kierownik UCWiR jest jednocześnie pełnomocnikiem Rektora ds. Niepełnosprawnych Studentów. Bogate mechanizmy wsparcia studentów z niepełnosprawnością zostały uregulowane w *Załączniku nr 1 do Regulaminu Studiów Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach (Szczegółowe zasady wprowadzania i stosowania rozwiązań alternatywnych wobec studentów niepełnosprawnych)* oraz w *Regulaminie przyznawania usług asystencji oraz usług specjalistycznych studentom i doktorantom z niepełnosprawnością studiującym w Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach*. Warto dodać, że na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* studiuje (i korzysta z ww. ułatwień organizacyjnych) 6 osób niepełnosprawnych z niepełnosprawnością motoryczną, względnie lekką słuchową.

Za reprezentowanie studentów Wydziału, w tym studentów wizytowanego kierunku, odpowiedzialna jest Wydziałowa Rada Samorządu Studentów. Jej członkowie uczestniczą w pracach organów kolegialnych Wydziału i realizują projekty o charakterze edukacyjnym, kulturalnym i integracyjnym. Samorząd studencki współpracuje z jednostkami Uczelni oraz podejmuje się rozwiązywania problemów studenckich, jeśli takie występują. Przedstawiciele samorządu poinformowali ZO PKA, że mają możliwość swobodnego działania i współdecydują o sprawach studenckich. Podkreślili także, że mają zapewnione odpowiednie wsparcie ze strony Wydziału, tzn. mogą korzystać z infrastruktury Uczelni, mają zapewnione biuro oraz środki finansowe na działalność.

8.2.

Uczelnia na bieżąco monitoruje opinie studentów na temat jakości dydaktyki. Służą temu zarówno okresowe ankiety, jak i doraźne interwencje w sytuacjach sygnalizowanych przez studentów. W tym kontekście, studenci wizytowanego kierunku podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wskazywali, że mają możliwość wyrażania swoich opinii o nauczycielach akademickich i prowadzonych przez nich zajęciach dydaktycznych. Ankiety ewaluacyjne są

przeprowadzone w formie elektronicznej za pośrednictwem platformy Wirtualna Uczelnia. Możliwość wypełnienia ankiety jest dobrowolna i anonimowa.

Władze Instytutu reagują na problemy zgłaszane przez studentów. Przykładem takiego działania jest np. upomnienie na piśmie przez wicedyrektora ds. dydaktycznych Instytutu jednego z nauczycieli akademickich w związku z zaniechaniem przez niego obowiązków dydaktycznych, co wcześniej zostało zgłoszone władzom Instytutu przez studentów.

Ponadto opiekunowie poszczególnych roczników i opiekun praktyk utrzymują stały kontakt ze studentami danego rocznika studiów, odbywają systematyczne spotkania ze studentami i współpracują ze starostami grup.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wydział wdrożył z powodzeniem mechanizmy opieki, wspierania i motywowania studentów w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia. Wsparcie udzielane studentom w procesie kształcenia przez nauczycieli akademickich, w powiązaniu z rozwijaniem ich samodzielności i stymulowaniem do pełnienia aktywnej roli w tym procesie, należy ocenić pozytywnie. Na uwagę zasługuje możliwość indywidualizacji procesu kształcenia, dobrze funkcjonujący system pomocy materialnej, sprawny system zgłaszania i rozpatrywania skarg i wniosków, wysokiej jakości obsługa administracyjna, jak i wsparcie dla osób niepełnosprawnych. Ponadto Wydział stara się wspierać samorządność studencką i studencki ruch naukowy. Działania Wydziału z reguły uwzględniają zróżnicowane potrzeby różnych grup studentów. Ważnym aspektem oceny wizytowanego kierunku jest opinia aktualnych studentów, którzy są generalnie zadowoleni z kształcenia i funkcjonowania na Uczelni oraz ponownie zdecydowaliby się na podjęcie studiów w tym miejscu. Duże znaczenie w tym aspekcie ma otwartość Władz Wydziału i Instytutu na uwzględnienie studenckiej perspektywy oraz przyjazna atmosfera panująca na Wydziale. Ponadto dzięki osiągnięciu przez studentów efektów kształcenia uzyskane przez absolwentów wiedza, umiejętności i kompetencje umożliwiają skuteczne odnalezienie się na rynku pracy. Warto także podkreślić, że skuteczność systemu opieki, wspierania i motywowania studentów jest systematycznie badana oraz w miarę możliwości finansowych i organizacyjnych Wydziału udoskonalana. Szczególnie mocno należy podkreślić wsparcie ze strony Uczelni dla studentów z niepełnosprawnością.

Dobre praktyki

Nie wykazano.

Zalecenia

Brak.

8. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na kierunku *bezpieczeństwo narodowe* prowadzonym na Wydziale Prawa, Administracji i Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach.